

Cena 1'50 din

Edinost

Mi smo bili prej... in ostali bomo potem.

F. Palacky

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-67 - Izhaja vsako soboto
Velja letno 36 din, polletno 18 din, četrtletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
Rokopisi se ne vračajo - Pošt. ček. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglasi po ceniku

Na ogled brezplačno!

Obdržite!

Zdaj pošiljamo na ogled nadaljnjim novim naslovnikom po pet zaporednih števil (št. 33/19. VIII.—37/14. IX.), št. 35. od 31. avg. s položnico. Teh števil ni treba vračati. Nadaljnje številke bomo pošiljali tistim, ki bodo do te tednik naročili — zadostuje dopisnica — ali nakazali vsaj del, to je najmanj za 3 mesece din 9' — naročnine. Ne zavrzite nobene položnice! »Edinost« naj gre iz rok v roke med prijatelji! Cenj. zaupnike prosimo za sodelovanje!

Uprava »E D I N O S T I«
Maribor, Kopališka ulica

Načelnost v naše politično življenje!

Zgodovina slovenskega političnega življenja kaže nam vprav nerazumljivo in kar neverjetno nenačelnost naše oficijelne politike, to je tiste politike, ki nas je zastopala pred svetom in so jo priznavali kot predstavnik našega javnega mnenja in razpoloženja, naših potreb in našega narodnega programa.

To je bila politika prvakov, Bleiweisov, politika stalnih kompromisov, kapitulacij, iskanja srednjih poti, prilagajanja, politika brez določene opredelitve in jasnih pogledov, brez načelnosti v programih.

Ta nenačelnost je velik greh naše oficijelne politike in je naredila iz politike politikanstvo. Vse naše politično življenje se bolega na tej bolezni. Zato se pri Slovencih ne razvijajo veliki politiki, moči, predstavniki naših narodnih teženj, temveč le ozki politiki majhnega srca in majhnih dejanj, ki služijo ozkim koristim ene ali druge skupine, ki ima v našem gospodarskem položaju dobra mesta. J. E. Krek je bil prava izjema kot politik večjega formata s kvalitetami, ki jih mora imeti predstavnik teženj večine naroda.

Naši večinski stranki sta vsa leta svoj program izdajali. Program, ki je bil mnogim pristavev in volivcev svet in okrog katerega so se zbirali v veri, da bo prinesel z ureditvijo slovensko življenje v nove pogoje za razvoj. Ni besede, ki bi bila preostra, da bi ocenila to dvojno politiko, ki se je kazala doma v drugi luči kakor na Dunaju, v Budimpešti, v Rimu, v Beogradu, ki je doma tekmovala za narodovo zaupanje, da bi dobila s tem legitimacijo kupčevati.

V letih 1929—1932 pa sta zavrgli naši večinski politični stranki svoj program v prav odkrito. Najprej tista stranka, ki je bila prva na vladi, potem pa še tista, ki je prišla pozneje na vlado. Ni čudno, da je prišla pozneje na vlado. Ni čudno, da je pri nas tako upadel smisel za politično življenje, da je zavladala neorientiranost, splošno nezaupanje v vse programe, v vsako politiko, da se je posrečilo spraviti ljudi v tisto razpoloženje, da imenujejo politiko »umazano« in se nočejo več pečati z njo — da pa vendar le oddajo volitvah svoj glas za to »umazano politiko.« Tako razpoloženje pač prila skudni, ki je takrat na oblasti. In ta seveda pravi, da je narod politično aktiven, zrel in razsoden.

Po težkih skušnjah je bilo opaziti v slovenskem političnem življenju leta 1935 nove pojave. Takrat so pri volitvah prvič nastopili kompaktno ljudje, ki sicer niso imeli enotnega in podobno izdelanega slovenskega programa, vendar pa so spoznali greh nenačelnosti radi materialnih koristi in so hoteli pričeti slovensko politiko z novimi pogledi.

V slovenskem ljudstvu se tiho in po-

Boj za nadvlado na svetu

Kdo bi sledil Veliki Britaniji, če bi izgubila svojo premoč?

Usoda imperijev: minljivost

Iz zgodovine nam je znano, da so bili vsi veliki svetovni imperiji, pred katerimi je trepetal svet, vendarle minljivi. Drug za drugim so utonili v pozabljenje: Babilon, Rimski imperij, srednjeveška Nemčija Karla Velikega in Otonov, Mongolska stiska, Otomansko cesarstvo, kolonialna Španija, Napoleonova Francija. Drug za drugim so se pričeli po neizprosni, neizpremenljivi, vedno se ponavljajočih zakonih drobiti na vedno manjše edinice, dokler ni sledil enemu imperiju drugi, ki je bil kakor njegov prednik obsojen na enako smrt. Prav zanimivo je, da so bili vzroki in povodi tega propada vedno isti ali vsaj podobni. Vsi imperiji so bili zgrajeni deloma na podjetnosti in junaštvu posameznih voditeljev, največ pa na nasilju in izkoriščanju šibkejših in sužnjev. Kakor da se je vsak izmed teh imperijev po izpolnitvi svoje zgodovinske vloge popolnoma zčrpal. Rim se je bil zrušil pod premočjo svežih barbarov, ko je svojo vlogo kot posrednik grško-rimske kulture opravil, srednjeveška Nemčija je cvela kot posrednica krščanske kulture in civilizacije, Turki so na eni strani pospešili razvoj fevdalizma v Evropi, na drugi so mu pa dali prvi smrtni udarec. Španci so razširili do tedaj ozki svet, Napoleon je ponesel ostanke revolucionarne miselnosti in meščanskega prava po vsej Evropi.

„Trgovinska republika“

Sledili so Angleži. Z neizmernimi napori največjih idealistov pa tudi z največjim nasiljem nad kolonialnimi polciviliziranimi, ali neciviliziranimi narodi je rasel angleški imperij v največji imperij, kar ga je kdaj bilo na naši revni zemlji. Kljub kolonialnemu zatiranju, na katerem je bil zgrajen vsak kolonialni imperij, pa je pomenila in deloma še pomenila Velika Britanija kot kolonialna velesila za vse človeštvo neko seveda časovno opredeljeno dobro in neko postajo, na kateri se je moralo človeštvo na svojem križevem potu do Vstajenja ustavit. Sistem velikobritanskega imperija je prinesel posebno blebemu človeštvu v toku 19. stoletja velike koristi. Čim je v tem času zapustil kdo evropsko obalo, je prišel v neko mednarodno trgovsko republiko ki je bila pod nekakim protektoratom vse Evrope in ki jo je upravljala prav za prav Velika Britanija. Anglija je v tej trgovini imela seveda največji delež, toda Anglija ni, v nasprotju z drugimi velesilami, nikoli stremela po gospodarskem monopolu, ker ji to ni bilo potrebno. In tako je britanska mornarica vršila v svetu vlogo »mednarodnega policaja«, ki skrbi, »da se ne moti red in mir« v svetu. Velika Britanija je branila v daljnem svetu ne le svoje državljane pred vsemi krivicami in pred vsakim nasiljem, ampak je varovala do neke mere vse bele polte ljudi. Razumljivo je, da je ta izredni položaj, kakor ga doslej še ni imel noben imperij sveta, vzbudil pri sosedih neko zavist, čeprav se ti zavistneži sami niso zavedali velikih koristi, ki so jih imeli od britanskega smisla za red v svetu in za svobodno trgovino. Začeli so »govoriti o »perfidnem Albionu« in očitali Veliki Britaniji vse tiste grehe, ki se jim tudi oni, če bi bili na mestu Velike Britanije, ne bi mogli izogniti.

V zadnjem času pa so se pričeli pojavljati znaki, da pada moč Velike Britanije. Vedno česče se videti, da Velika Bri-

tanija brani svoje koristi v svetu z vedno večjim naporom in z vedno večjimi žrvnami. Če se hoče obdržati na eni strani z vsem svojim prestižem, mora popustiti drugod. V angleški zunanji politiki vidimo dejstva, ki so na prvi pogled strahotne napake proti koristim imperija, v resnici pa so obupna samoobramba sile, ki se krši. In vendar je bilo videti, da se bo Velika Britanija z modrim popuščanjem nasproti svojim bivšim podanikom, ki so postajali vedno bolj enakopravni in so pričeli tvoriti z matično zemljo na skupnih koristih zgrajeno ednico, rešila pred usodo vseh njenih predhodnic. Toda dozorevanje kolonialnih narodov, ki so se smatrali odraslim za tuje varuštvo na eni strani, na drugi strani pa vedno silnejši sunki držav, ki bi rade sledile Veliki Britaniji kot velesile, so ta razvoj pospešile. Seveda pa so vsa prorokovanja o skorajšnjem koncu Velike Britanije kot svetovne velesile mnogo preuranjena. V njih je več želje kakor resničnega poznavanja položaja. Kajti vsi ti, ki si manejo roke nad stiskami Velike Britanije, se ne zavedajo, da bi s koncem britanske nadoblasti bila udarjena vsa bela rasa, v kolikor vztraja na svojih predpravicah na naši zemlji. Kajti zelo verjetno je, da nobena velesila ne bo mogla prevzeti vloge Velike Britanije. Le oglejmo si te njene dediče:

Britanski „dediči“

Največ izgledov so po svetovni vojni imele Združene države ameriške. Njih ugled je silno porastel, povsod se je pojavil ameriški denar, ameriški krediti. Videti je bilo, da bo Velika Britanija sama prepustila svoji hčerki svoje mesto. Že 1901 ji je prepustila Panamski kanal, kasneje je popustila v svojih kolonijah. Toda za velesilo je potrebno več kakor denar. Potrebna je velika mornarica, ki obvlada vsa morja, potrebna je posest, ozidoma kontrola morskih potov, da se morejo vse baze opremiti s premogom, potrebna je kontrola nad vsemi zvezami v svetu.

Združene države vsega tega niso imele in si vsega tega niso nabavile. Tudi volje niso imele za to. In prav Rooseveltovi neuspeli pri zagovoru in vodstvu aktivne, v svet posegajoče zunanje politike kažejo, da Združene države za sedaj nimajo volje nastopiti dediščino po Veliki Britaniji.

Najresnejši konkurent Ameriki in najverjetnejši naslednik Velike Britanije po mnenju nemških listov je Nemčija. Ona poseduje dovolj odločne volje, da svetu vsili svoj nazor o redu. Nemci morejo po svoji organizaciji ustvariti tisti aparat, ki je potreben za tako prevlado. Že polstoletja delajo nemški filozofi, gospodarstveniki in politiki za ustvaritev tega velikega cilja. Prvi jasni poizkusi v tej smeri je bila svetovna vojna. Njen konec je ustavil Nemce za celih dvajset let. Nasprotniki Nemcev pa poudarjajo, da je dobra organizacija za oblast nad svetom mnogo premalo. Treba je, da ima ta oblast svoj smisel. Dejstvo, da se nemška kultura umika pred povečano nemško politično oblastjo, dokazuje, da tudi Nemčija kot naslednik Velike Britanije danes ne more več priti v poštev.

Kot naslednik Velike Britanije se ponekod omenja tudi Sovjetska Rusija. Nekateri politični teoretiki vedo povedati, da se tudi Rusija razvija v močno imperi-

alno velesilo. Drugi zopet trdijo, da o tem sploh ni govora. Ne radi morebitne ruske šibkosti, kajti Rusija ima v svojem velikem bogastvu na surovinah, ki so lahko dostopne in blizu centra matične zemlje ter so tako rekoč nezavzetne, veliko prednost pred ostalimi velesilami. Videti je namreč, da danes Rusija nima nikakih interesov zgraditi imperij na premoči bele rase. Njena ideologija je v tem tako jasna, da bi jo bilo treba preje izpremeniti, preden bi zavzela ruska zunanja politika tako smer. Vprašanje pa je seveda, če bi pod tako izpremenjenimi priilikami, Rusija pomenjala to, kar zdaj pomenja. Stara Rusija je bila namreč od položaja velesile bolj oddaljena kakor sedanja.

Svetoven imperij je na smrtni postelji — išče se dedič. Ta dedič pa, kakor vse kaže, ne bo nobena izmed njenih »konkurentinj.« Ta dedič more biti samo nov mednarodni red, ki ne bo slonel na izkoriščanju in zatiranju šibkejših, ampak na popolni enakopravnosti vseh velikih in malih narodov ter »večvrednih« in »manjvrednih« ras. Vse to je seveda še v daljni megleni bodočnosti, kakor je v daljni bodočnosti še propad britanskega imperija, ki ima danes v svetu še vedno najmočnejše pozicije.

Za kmetско skupnost!

Velikokrat se je že pisalo in govorilo o tem, da je treba vaške skupnosti in enotnosti, če se hoče kmet rešiti pred najhujšim. Ker pa se nekateri take vaške skupnosti boje, so doslej še skoro vse take poizkuse preprečili in razbili. Naša naloga je, da to skupnost kljub vsem sovražnikom z vsemi možnimi sredstvi gojimo in jo skušamo obdržati.

Za vsako ceno se moramo čuvati udora tujega gospodarstva in z njim tuje miselnosti v našo vas. Kar je naše, domače, to ljubimo! Ljudje so tako radi daljnovidni. V tujino gledajo, našega domačega ne vidijo. Vrednosti domačega ne poznajo, zato hrepene v tujino, o kateri jim razni tuji propagatorji pripovedujejo najčudovitejše pravljice. Zato, da bi se pa ti ljudje tu doma pričeli boriti za boljšo in lepšo bodočnost, so zopet prekratkovidni.

Našim narodnim zastopnikom še vedno misimo znali položiti naše zahteve dovolj odločno na srce. Najboljša pomoč, da bo boljše, je samopomoč. Sami se organizirajmo! Čim bolj bomo znali nastopati ložno za svoje zahteve, čim bolj bomo organizirani v kmetiskih organizacijah, tem večji poudarek bodo imele naše zahteve. Če pa bomo delali in živeli vsak zase, bodo drugi še bolj teptali po nas, po naši pravici in svobodi.

Naša prva dolžnost je, da se čim bolj izobrazimo, da bomo mogli vse gospodarske in druge prilike z lastnim umom pravilno presojati. Prav tako pa je naša dolžnost pridobljeno izobrazbo širiti naprej med tiste ljudi, ki še niso z nami in hodijo kakor izgubljene ovce. Treba nam je vzgajati sebe in druge za boj za kmetško svobodo, ki nas vse še čaka.

Miha Veršec Bizeljsko

Kongres interparlamentarne unije

V Oslu se je vršil kongres interparlamentarne unije, ki so se ga udeležili poleg drugih tudi naši zastopniki. Za Jugoslavijo je govoril dr. Laza Marković, ki je dejal, da je Jugoslavija za demokracijo in svobodo.

Vsaki kršitvi njene nevtralnosti pa se bo Jugoslavija uprla z vso silo. (Trg. list, 18. avg.)

psihoza, novo duševno razpoloženje množic ki zahteva v slovensko politično življenje doslednost. - ski.

Rusko-nemška pogodba – podpisana 7 dni domačih vesti

Kot strela iz jasnega je vplivala na svetovno javnost vest o predstojeci rusko-nemški nenapadalni pogodbi. Časopisi poročajo v velikih naslovihi o tem dogodku kot o svetovno zgodovinskem preobratu, čigar daljnosežnosti ni mogoče presoditi.

Kakor vedno je tudi pri tem dogodku mnogo pretiravanja in senzacionalnosti. Predvsem je treba povedati, da so listi kot običajno postavili čitatelje nekoliko prezgodaj pred izvršeno dejstvo. Čeprav je tekst obeh uradnih agencij DNB in TASS nekoliko nejasen, je danes vendarle gotovo, da pakt še ni, vsaj, ko to pišemo, sklenjen in podpisan. Nemški zunanji minister Ribbentrop se je sam odpeljal v Moskvo na razgovore.

Pogodba je še povsem neznana. Iz Rimu poročajo, da bo imela tri točke:

1. Nemčija in Rusija se zavežeta, da ne bosta druga druge napadli.

2. Prevzeli bosta obveznost, da ostaneta nevtralnima v primeru, če bi ena od njih napadena.

3. Vsaka izmed obeh držav podpisnic obdrži pravico, da sme vsak čas odpovedati nenapadalo pogodbo, če bi to smatrala za potrebno v primeru, da bi katera od obeh držav podpisnic napadla kako drugo državo.

Prav v tej zadnji točki gledajo nekateri optimisti jamstvo za vse ruske sode, torej tudi za Poljsko. Toda velike demonstracije v Gdansk bi tega mnenja ne potrjevale...

Jasno je, da so poslani obeh demokratskih držav, ki so v Londonu na pogajanjih vprašali pri ruskem zunanjem komisarju Molotovu o pomenu teh vesti. Odgovor sicer ni znan, pač pa je podala sovjetska uradna agencija sporočilo, da ta nenapadalna pogodba še ne izključuje nadaljevanja pogajanj za sklenitev skupne pomoči proti vsakemu napadalcu. In res so demokratske delegacije še v Moskvi ter se še naprej pogajajo...

Angleška vlada je smatrala za potrebno, da poda izjavo, po kateri ti dogodki niso angleškega stališča napram Poljski v prav ničemer izpremenili in da so slej ko prej pripravljene zoperstaviti se vsaki nasilni izpremembi obstoječega stanja.

Sicer so pa ugibanja o paktu najrazličnejša. O pomenu tega dogodka prevladujeta dve mnenji: namreč, da je ali vojna nevarnost odstranjena ali pa ča se je stopnjevala. Odgovor na to vprašanje bomo dobili že v naslednjih dneh.

Posebno zanima evropsko časopisje, kako more priti do sporazuma med dvema do včeraj smrtnima sovražnikoma. Saj sta bili Nemčija in Rusija edini pravi ideološki nasprotnici v Evropi. Nekateri francoski časopisi se norčujejo, češ ali bo pristopila tudi Sovjetska Rusija k antikominterni? Danes lahko vemo le eno: Najhujši udarec sta dobili demokraciji, ki sta mesece in mesece z raznimi drobnimi pomisleki zavlačevali sklenitev pogodbe z Rusijo (zanimivo je, da se Nemčija ni pomišljala niti da pošlje eno najvidnejših

osebnosti svoje politike na pogajanja, dočim se niti Anglija niti Francija nista mogli odločiti k tako daljnosežnemu koraku. Kdo bo imel od tega koraka največje koristi, pa bo pokazala šele bodočnost. Ali Nemčija, ali Rusija, ali ob dve, ali nobena izmed njih, to je še veliko vprašanje.

Rusko nemška pogodba

ki je bila sklenjena v noči na četrtek, se glasi:

Vladi Nemčije in Rusije sta se v svojem prizadevanju za mir odločili skleniti nenapadalo pogodbo.

1. Obe vladi se odpovedujeta vseh nasilij druga proti drugi, bodisi sami, bodisi v zvezi z drugimi.

2. Če bi bila katera izmed njih napadena po tretji sili, tej tretji sili nobena ne bo pomagala.

3. Tudi v bodoče ostaneta v dotiku.

4. Nobena izmed njih se ne bo udeležila političnih skupin, ki bi bile naperjene proti eni izmed njih.

5. Morebitni spori se rešijo na konferencah in na prijateljski način.

6. Pakt traja deset let, potem se avtomatično podaljša še za pet let.

7. Pakt stopi s podpisom v veljavo in se naj čim preje ratificira.

7 dni po svetu

□ **Predsednik Roosevelt** je prekinil svoj dopust in se vrnil v Washington. Ne kateri časopisi sodijo, da bo izdal novo poslanico evropskim narodom.

□ **Slovaški zunanji minister Durčanski** se je v svojem nedavnem govoru bridko pritožil zoper nekatere vesti po inozemskih časopisih, ki hočejo vedeti, da nameravajo na Slovaškem uvesti diktaturo. Slovaške oblasti bodo vse tiste inozemske novinarje, ki o Slovaški ne pišejo ugodno izgnale.

□ **V Bruxellesu** se sestaja mednarodna konferenca držav, ki hočejo v morebitni vojni ostati nevtralne. Inicijativo za to konferenco je dal sam kralj. Ta konferenca bo kakor pričakujejo izdala manifest, ki bo opredeljeval njihovo stališče. V Oslu so s tem načrtom izredno zadovoljni.

□ **Britansko brodovje** je zapustilo luko v Kairi in odjadralo v vzhodno Sredozemlje.

□ **Egiptska vlada** se je odločila, da pri zna Sovjetsko Rusijo.

□ **V Belgiji** so pričeli socialisti, kakor poročajo listi oster boj proti Pierlotovi vladi. Sestaviti nameravajo vlado katoličanov, liberalcev in socialistov.

□ **Italijanski zunanji minister Ciano**, ki se je mudil v Tirani, se je z letalom vrnil v Rim, kjer je sprejel poslanike velešil in z njimi izmenjal svoje nazore o mednarodnem položaju.

□ **Okoli Gdanska** postaja napetost vedno večja. Nemški časopisi poročajo o zbiranju poljskih čet ob slovaški in nemški meji. Podobno očitajo poljski listi Nemcem.

□ **Na cionističnem kongresu v Ženevi** je izjavil delegat Sertock, da bodo ostali židje Angliji zvesti, da pa pričakujejo izpremembo poletinske politike. Proti Belligi se bodo še nadalje z vsemi sredstvi, seveda ne s terorističnimi borili.

□ **Organizacija češke narodne garde** strelcev so razpuščene in prepovedane v vsem protektoratu.

□ **Nemška vlada** in ruska vlada sta se sporazumeli za poživitev gospodarskih stikov. Nemčija je dala sovjetski Rusiji za 200 milijonov mark kreditov, torej za eno petino tega, kar je imela Sovjetska Rusija pred leti, ko so bili gospodarski stiki najvažnejši.

□ **Angleški parlament** je sklican za četrtek, da potrdi izredne vojne ukrepe in plonomočja, ki jih zahteva vlada.

□ **Angleški poslanik v Nemčiji Henderson** je bil pri Hitlerju in mu izročil spomenico, v kateri angleška vlada ponovno poudarja svojo voljo, da vztraja pri jamstvih za Poljsko. Hitler je izjavil, da se Nemčija ne more ozirati na angleška jamstva, kadar gre za njene življenjske koristi.

□ **V angleških dominionih** se je pričelo močno gibanje, da se v teh nevarnih časih izrazi zvestoba Veliki Britaniji. Take izjave so dali v Avstraliji, Novi Zelandiji in Južni Rodoziji.

Boj Madžarov za nevtralnost

padu, naj pride s katere koli strani. Madžarska hoče in mora še vnaprej ostati samostojna in mora zaradi tega voditi samostojno politiko v zaščito njenih interesov. Zahteva nemškega življenjskega prostora je v nasprotju z željami Madžarske. Monopol se ne sme dati nobeni državi. Mi želimo biti nevtralni, je dejal Tibor Eckhardt, in ne želimo biti pahnjeni v vrtinec. Ako sta nam prijateljici Nemčija in Italija, nam je prijateljica tudi Poljska. V primeru poljsko-nemškega spora ne smemo prevzeti nobenih obveznosti proti komur koli.

Tudi v madžarskem časopisju srečavamo podobne glasove. Posebno v zadnjem času ima njihovo uporno poudarjanje madžarsko-poljskega večletnega prijateljstva že skoro demonstrativen značaj. Neodvisnost in svoboda Poljske, pravi n. pr. »Nemzeter«, je v skladu s svobodo in neodvisnostjo Madžarske.

□ **Nova letala** je prejela te dni naša država iz Nemčije. Gre za prvih devet hitrih aparatov, ostali slede v kratkem.

□ **Nova uprava Delavske zbornice** si prizadeva, da bi odpovedala vsem socialističnim strokovnim organizacijam prostore v Delavskih zbornicah. »Slovenski delavec« imenuje ta postopek službo slovenskemu narodu.

□ **Francoski poslanik Coulondre** je po zval vse v Nemčiji živeče Francoze, da zapustijo Nemčijo in se vrnejo domov.

□ **Belgijski kralj Leopold** je izdal pretresljiv poziv k miru.

□ **Bolivjski diktator Busch** je postal žrtve atentata, ki ga je smrtno nevarno ranil.

Prošnja zaupnikom

V prvi polovici maja smo poslali zaupnikom okrožnico — tisto rumeno tiškovino — s prošnjo za sodelovanje po določenem načrtu in z določenimi, kar mogoče ugodnimi pogoji za tako sodelovanje.

Hvaležni smo zaupnikom, ki so kaj kmalu ustregli naši prošnji. Prosimo jih, da naj blagovolijo podpirati našo skupno pošteno stvar tudi za naprej z enako in po možnosti s še večjo vnemo!

Druge zaupnike, ki se še niso odzvali naši prošnji, pa ponovno vljudno prosimo, da naj izvolijo to čim prej pristopiti, odnosno pridobiti za to in nam sporočiti kako drugo ugodno osebo iz domačega kraja, ki bi mogla in hotela na naprošeni način sodelovati!

Maribor, Kopalniška ulica 6.

UPRAVA »EDINOSTI«

SOTRUDNIKE IN DOPISNIKE prosimo, da pošlele svoje prispevke najkasneje do vsakega torka v tednu.

* **Vsederzavni učiteljski kongres** je bil te dni v Banjaluki, kjer se je zbralo kakih 200 učiteljev in učiteljic iz vse države. Kongres je vodil predsednik Ivan Dimnik iz Ljubljane, ki je podal obširno poročilo o splošnem stanju osnovnega šolstva v Jugoslaviji, o nujnih potrebah ljudske prosvete in o perečih zadevah učiteljstva. Sprejeli so razne sklepe, ki streme predvsem za povzdigo našega šolstva. Za volitve skupščinskih odborov sta bili vloženi dve listi: lista stanovske linije in lista Novega učiteljskega pokreta. Stanovska lista je dobila 320, opozicija pa te 42 glasov. Izvoljen je dosednji predsednik Ivan Dimnik.

* **V krajevnem telefonskem prometu** nameravajo uvesti, kakor poročajo iz Beograda, nov način plačevanja pristojbin. Ne bo se več pobirala pavšalna pristojbina (naročnina), ampak se bo vsak pogovor zaračunal posebe, kakor je to v medkrajevnem prometu.

* **Židovski kapital v Palestini.** Finančno ministristvo je določilo transferni prispevek za izvoz židovskega kapitala iz Jugoslavije v Palestino na 39%. Židovski kapital se izvažja v določenih mejah na ta način da dobe naši izvozniki blaga v Palestino ustrezne zneske, nakazane od Narodne banke. Na slični način si bodo obračunavali zneske tudi v Palestini. Na ta način upajo pospešiti izvoz našega blaga v Levanto.

* **Jugočeška**, velika tekstilna tvornica v Kranju, je zvišala delniško glavnico od 20 na 40 milijonov dinarjev.

* **Drugi dravski most v Mariboru** se približuje ureditveni. Izdelana sta dva načrta, iz železa in iz betona. Prvi bi stal 15, drugi pa 13 milijonov dinarjev. Za gradbo mostu naj bi se najelo posojilo, ki ga bodo odplačevali država, banovina, okrajni cestni odbor, okoliške občine in mariborska industrija, ki je v mostu zelo zainteresirana. Državna ptujška cesta bi zavila preko Pobrežja do novega mostu v Melju in se potem nadaljevala po Ejavčevi ulici pod železniškimi tirji, ki vodi do carinarice ter okoli kolodvora do Košakov, to je do državne ceste v Št. Ilj. Na Pobrežju so posestniki brezplačno odstopili parcele za cesto. Ko bo novi most gotov, ga prevzema država, ki bo potem skrbela zanj in tudi plačevala večje zneske za amortizacijo. Računajo, da bo zadeva kmalu povoljno rešena.

* **Ljubljana zopet prvak v lahki atletiki.** V Zagrebu se je vršila te dni medmetna tekma v lahki atletiki med reprezentancami Ljubljane, Zagreba in Beograda. Tri dni se je bil boj v raznih disciplinah. Ljubljana je nastopila z močno okrnjenim moštvom, tako da je dva dni vodil Zagreb. Tretji dan pa je Ljubljana zbrala vse svoje moči in zmagala z eno točko nad Zagrebom. Dosegla je 174.5 točk, Zagreb 173.5 in Beograd 116. S tem si je Ljubljana že drugič priporila kraljev pokal.

* **Pred gradbo silosov.** Kakor znano, je bila lani s pomočjo države ustanovljena privilegirana delniška družba »Silos«, z glavnico 220 milijonov dinarjev, ki bo v raznih krajih države gradila moderna skladišča za žito, za sadje ali pa za oboje. Načrt se ima izvesti v petih letih. Slovenija dobi po tem načrtu silos za sadje v Mariboru in Ljubljani. Skladišča bodo opremljena s potrebnimi stroji, hladilnicami, čistilnicami, sortirnicami itd. Blago se bo tipiziralo in prodalo, kadar bo za to potreba, vsled česar se bodo dosegle boljše cene. Kmetje, ki bodo vložili blago v silose, bodo lahko dobili nanj pesojilo.

* **Mestna hranilnica ljubljanska**, največji denarni zavod, slavi letos v jeseni petdesletnico svojega obstoja. Je to ena prvih hranilnic na slovenskem ozemlju in neomajen steber našega denarstva in sploh gospodarstva. Jubilej se bo primerljivo proslavil.

* **Vojašnice v Slovenjgradcu.** Vojaška uprava je sklenila zgraditi vojašnico v Slovenjgradcu. Stroški bodo znašali kakih 3,600.000 dinarjev. Prva licitacija za prevzem del je razpisana za 7. septembra ob 11. uri pri dravski divizijski oblasti v Ljubljani, kjer se dobe pri tehničnem štabu vsa potrebna pojasnila.

* **Večjo skupino angleških turistov** je pripeljal parnik »Kraljica Marija v Split. Ogladali so si splitske zanimivosti in kretili naprej proti Dubrovniku, kjer se bodo ustavili.

* **V Crikvenici** se vršijo jugoslovansko-nemška pogajanja o raznih davčnih vprašanjih, ki se tičejo dvovalstnikov, razpravlja se pa tudi o drugih aktualnih gospodarskih zadevah.

V važnih dneh

Kolo časa se obrača neverjetno naglo in prinaša velikanska presenečenja. Včeraj še sovražni tabori so si danes prijatelji ali vsaj v zelo dobrih odnosih. Zdi se nam to vse čudno in celo verjeti včasih ne moremo. Pa je vendar res in ima svoje utemeljitve, ki jih ne poznamo in ki sotrutno še zakrite z diplomatskim pregrinjalom. Zato bi bila prenapeta sodba o razlogih in posledicah na pr. nenapadne pogodbe med Nemčijo in Rusijo lahko prav tako zmotne, kakor bi bile zmotne prehitre sodbe o zavlačevanju politične in vojaške francosko-angleško-ruske pogodbe. Vsekakor moramo upoštevati dogodke zadnjih mesecev, če hočemo vsaj za silo in v najpovršnejših obrih razumeti poslednje svetovno politične dogodke, ki so vzbudili ogromno zanimanje in najrazličnejše komentarje, katerih nje in najpravišnost ali nepravilnost se bo pokazala v najkrajšem času. Nedvomno stojimo pred velikimi stvarmi, ki bodo odločile končni potek evropskega razvoja in razčistile doslej nejasno situacijo. Nas pa ne zanima samo zunanje-politična, marveč prav tako in še bolj notranje-politična situacija naše države. Spričo senzacionalnih zunanjih dogodkov je zanimanje za njih zunanji sporazum sicer stopilo več ali manj v ozadje, vendar s tem na aktualnosti in važnosti ni prav ničesar izgubilo. Kakor poročajo, smo tik pred uravnavanjem sporazuma, ki bo začel uravnavati odnose med Hrvati in Srbi ter bo končno uredil tudi stalno razmerje vseh treh narodov Jugoslavije in s tem dal potje za uspešnejši razvoj naše države. Pod težo zunanje-političnih dogodkov vendarle po dvajsetih letih prihaja to, za naš obstoj in bodočnost tako pomembna vprašanje v prvo fazo uresničitve ter upamo, da ne bo ostalo le pri začetku, marveč se bo po krajšem razdobju razrešilo pozitivno v najširšem smislu besede.

Zato pač ni čudno, da pričakujemo z največjo napetostjo obe vprašanji: vprašanje razvoja evropske situacije in vprašanje oblike ter postopka izvedbe notranjega sporazuma. Obe vprašanji sta za naš odločilne važnosti; kadar utegne evropska situacija pustiti tudi v našem državnem življenju svoje posledice, tako utegne notranja situacija v zvezi z zunanjo ustvariti svojevrstno linijo, če ji ni z jamčen nemoten in siguren potek. Vprava vprašanja, ki usmerjajo zanimanje poslednjih dni, bodo odj knia v našem notranjem življenju nad se mogoče in nas morda odvrnile od ma enkostnih strankarskih sporov, za kater: v današnjih dneh ni mesta. Nikokr pa nas ti dogodki ne smejo najti nepripravljeni in ne smejo pri nas povzročati »živčne vojne«, ki je postala moderni izraz za strupeno časni-karsko pljuvanje na sprotujočih si tabo-rov. Nasprotno nas norajo najti trdne v zavesti, da bomo prispevali k mirni ureditvi notranjih vprašanj in da si bomo po vsem enotni glede zadržanja napram vsem evropskim dogodkom, ki utegnejo sčasoma tudi nas potegniti v svoj vrlinec. Vrhovno načelo dobre strategije pa je ohranitev mirnih živcev, uravnoveženosti in premišljenega odločanja. Kdor ne izpol-

Pogovor z zagrebškimi „Deutsche Nachrichten“

Naš predzadnji uvodnik pod naslovom »Pismo z dopusta ali beseda o gostih in gostoljubju« je vzbudil veliko pozornost. Dobili smo več priznanj od takih, ki so prav tako opazovali kakor mi. Na poseben način se je ob ta članek spotaknil zagrebški tednik »Deutsche Nachrichten«.

»Deutsche Nachrichten« so se čutile po klicane, da se zavzamejo ne le za Nemce iz rajha, ampak da branijo tudi jugoslovanstvo gostinstvo, če drugače ne z opozorilom, da bi oblasti v prihodnje take članke onemogočile. Seveda pa je bilo treba preje dokazati, da so bili tako Nemci iz rajha kakor tudi naše gostinstvo napadeni ali vsaj oškodovani. In to prav zares ni bilo lahko, toda tako dobro šolanim novinarjem kakor so okoli »D. N.« je to vendarle uspelo. Treba je bilo predvsem nekoliko pomagati pri »dobesednem« citiranju. Odkod so se pri »D. N.« naučili na tak način citirati, ne vemo.

Iz vsega enkolonskega članka je vzel seveda samo en košček in sicer brez ozi- ra na to, da je ta košček s tem, da je iz- trgan iz celote izgubil pravi smisel. Toda tudi ta košček je dobil svojo prav poseb- no obliko. V ilustracijo obnavljamo tisto mesto in ga primerjamo s citatom v »D. N.«

(Krepko tiskano je prevajalec slučajno pozabil, razprto pa je ali dodano, ali izpremenjeno.)

»Tujci na Jadrano so vseh vrst. Angleži, Francozi in zelo, zelo malo Čehov. Naj več je letos Nemcev. In vsak izmed njih ima svoje navade in vsak izmed njih ima svoje posebnosti. Na daleč jih je mogoče prepoznati. Angleži, ki jih je danes malo tu spodaj, so širokopotezni. Ni jim žal denarja. Oni so tiisti, ki cene še sedaj nekoliko držijo pokonci. Francozi mnogo vprašujejo. Za nje je to povsem nova pokrajina. Nekaj eksotičnega, kar je treba čim bolj spoznati in razumeti, da je mogoče potem o vsem tem pripovedovati doma. Za Francoze smo zanimiva pokrajina, vredna študija in simpatij. Največ je bilo tu vsako leto Čehov. Bili so sicer štedljivi, a vseskozi zvesti obiskovalci naših krasot. Nešteto vezi so navezali na naše morje in tudi naši ljudje so se kaj kmalu z njimi sporazumeli. Slovani se naglo sporazumevajo med seboj — kako

njuje teh pogojev, izkazuje slabost in nezaupanje v uspeh ter je bitko že izgubil. Zato si moramo biti v svesti teh načel in biti tudi v sebi prepričani, da bomo splošni vsako situacijo sprejeti ter izvesti

drugače bi si mogli ležati vedno v laseh? Poseben tip (V »D. N.« je beseda »tip« pod ironičnimi narekovaji!) turistov so Nemci. Njim se na zunaj nikakor ne pozna, da prihaja iz tako bogate države. Njihove obleke so silno (»D. N.« piše »furchtbar« — strašno) priproste. Ko pridejo dol jih zavrzajo in si takoj kupijo novo; trenutno naše trgovine z vla- gom, pa tudi naši krojači od njih dobro zaslužijo — žal, da ne plačujejo vedno z denarjem, ampak s kreditnimi boni, z nakazili, ki imajo svojo vrednost le v tr- govskem prometu z Nemčijo. Prav lahko jih je spoznati. Ne le po jeziku (po naše se še po enem mesecu ne znajo zahvaliti). Najlaže jih je prepoznati (»D. N.« piše »finden« — najti) v raznih zajtrko- valnicah in mlekarnah. Maslo zahtevajo po gramih. Šunko prav tako. In potem se čudijo — ne našim cenam — kateri ku- pec se pred prodajalcem čudi nižini cen? Pač pa se čudijo neomejenim možnostim nakupa. Oprezno vprašujejo: »Pa koliko tega smem kupiti? Naši trgovci se sme- ljajo: »Kolikor lahko plačate.« Potem se ti gosti spravijo k jedi. In priznati je tre- ba, da jim dobro tekne! Kdo jim ne bi pri- voščil?»

Pa bi kdo, ki pisca ne pozna, dejal, da so vse te razlike le odsev pisčevega ne- poznanja našega jezika ali pa njegove naglice in površnosti. V tem moramo pi- sca vzeti vsekakor v bran; kajti dobro ve- mo, da mu slovenščina dovolj gladko te- če in da te razlike niso slučajne. Treba je točneje primerjati, pa se da takoj razbra- ti, zakaj je pisec nekatera mesta izpustil druga pa izpremenil in priostiril v dolo- čeno smer.

Pisec se o Nemcih na Jadrano kajpak zelo laskavo izraža. Videti je, da je zelo dobro poučen o vsej gospodarski koristi, ki jo imamo od Nemcev. Takole piše:

»Kaj pomenja naš tujski promet brez Nemcev? Oni prinašajo stotine milijonov v deželo in jih porabijo do zadnjega di- narja. Oni tvorijo 90% inozemskih ob- skovalcev, so solidni potniki, ki jih v dru- gih evropskih deželah težko pogrešajo.« Za tem sledi rahel izpad proti Čehom, ka- kor je pri takem pisanju pričakovati.

Ves članek je opremljen po nekih zgle- dih z različnimi besedami, ki se v slovenščino, kjer še nismo vajeni ta- kega časni-karskega sloga, ne dajo pre- staviti. Navajamo jih v izvorniku, ki je ka- kor je videti za take izraze primernejši: »Zeitungsschmiere«, »förichte Hunger- märchen«, »lügenhafte Zeitungsschmiere- rei«, »Brunnenvergiftung.«

z najboljšim premislekom sebi ter celotni državi v korist. V teh važnih dneh nam je razumno presojanje neizbežni impera- tiv, če hočemo doseči uspeh v svojih stremljenjih.

Širite
in čitajte
EDINOST!

Največja roža na svetu

Tabele za izračunavanje obrambnega davka so že izšle in se dobe v Mari- borski tiskarni!

Položaj in življenske potrebe Apaške kotline

Redko se je v povojnih letih slišalo o Apaški kotlini v naši javnosti. Šele od ča- sa velikih sprememb v zamejstvu se je pričela naša širša javnost resneje zima- ti za našo mejo. Naša mladina je prva ti videla potrebo pospešitve narodno- obrambnega dela in gospodarske in soci- alne ureditve naroda. Naša akademska mladina se je lotila sistematičnega dela na neobdelanem zapuščenem področju in pokazala s svojimi tabori prve vidne uspehe.

Apaška kotlina meri po površini 35,5 km², in se sestoji po večini iz ravnice, razprostirajoče se do državne meje med Zg. Cmurekom in Radgono do obron- kov severovzhodnih Slovenskih goric. Pokrajina je kmetijsko zelo bogata po naravnih pridelkih poljskih in travniških kultur, v velikem delu pa je poraščena z gozdovi. Ugodne geološke in terenske prilike so vzrok, da je pokrajina tako go- sto naseljena, saj pride na 1 km² povpreč- no 135 prebivalcev. V narodnostnem po- gledu je prebivalstvo tega obmejnega de- lja naše zemlje močno mešano in je za ločevskim drugi največji nemški otok. Sedanje število prebivalstva presega pet tisoč. Statistika zadnjega ljudskega šte- tja l. 1931. navaja skupno število prebi- valcev kotline, ki sestoji iz ene same ob- lave Apače, 4879, od katerih je bilo 2406 čine Apače, 4879, od katerih je bilo 2406 nemške narodnosti, 2473 pa slovenske.

Občevalni jezik je še dandanes do 80% nemški. Slovenstvo prodira v omenjeno pokrajino le postopoma s preseljevanjem Prekmurcev, ki si nakupujejo posestva in grade cela naselja samostojnih domov. Upamo, da se bo s tem čez nekaj let slo- venski živelj znatno dvignil. Najbolj go- sto naseljene vasi z nemškim prebival- stvom so še dandanes: Grabe, Podgorje, Pogled, Stogovci, Drobotinci, Ziberci, Konjišče, Janhova, Zepovci, Mahovci, Crnci, Apače, Segovci, Lutverci in Lokavec, ki pa meji na kotlino in spada pod občino Sv. Ana v Slov. goricah. Že sama imena omenjenih krajev dokazujejo po sloven- skem izvoru, da je bila tu nekdanj iz- dajčno slovenska pokrajina. Sploh pa je v navadi v Apaški kotlini zelo spučena nemška govornica, ki je pravi Nemec iz rajha ponajvečkrat nihi ne razume, ker se maglašanje povsem razlikuje od pismene- ga nemškega jezika in tudi izreki, ki se uporabljajo, so od pravih nemških moč- no različni. Ako se ozremo v širše raz- dobjje predvojnih let, nam postane jasna ugotovitev izza dobe raznarodovanja, da je nemštvo tukaj nastalo potom umetne propagande in vpliva takratnih nemških agrokratov (kmetijskih velikašev). Nemška »Südmark« in »Deutsche Heimstätten- bank« sta zlasti proti koncu prejšnjega stoletja zelo razvile svoj delokrog. V tem času je nemška šola dosegala vidne uspe-

he med slovensko mladino, katere vpliv je segel tudi na slovenske starše, ki so se v mnogih primerih ponemčili. Tudi v cer- kvenem pogledu je zavzemal vpliv nem- štva širok obseg, kar je tudi značilno z ozirom na to, da je spadala ta pokrajina pod graško sekovsko cerkveno oblast.

Danes po dvajsetih letih naše narodne in državne samostojnosti slika Apaške kotline v narodnostnem pogledu ni mno- go izpremenjena. Vsi ti elementi, ki so v preteklih letih nastali, so v veliki meri ostali. Čeprav je v preteklih letih nastala nova nemška govornica, ki je pravi Nemec iz rajha ponajvečkrat nihi ne razume, ker se maglašanje povsem razlikuje od pismene- ga nemškega jezika in tudi izreki, ki se uporabljajo, so od pravih nemških moč- no različni. Ako se ozremo v širše raz- dobjje predvojnih let, nam postane jasna ugotovitev izza dobe raznarodovanja, da je nemštvo tukaj nastalo potom umetne propagande in vpliva takratnih nemških agrokratov (kmetijskih velikašev). Nemška »Südmark« in »Deutsche Heimstätten- bank« sta zlasti proti koncu prejšnjega stoletja zelo razvile svoj delokrog. V tem času je nemška šola dosegala vidne uspe-

he med slovensko mladino, katere vpliv je segel tudi na slovenske starše, ki so se v mnogih primerih ponemčili. Tudi v cer- kvenem pogledu je zavzemal vpliv nem- štva širok obseg, kar je tudi značilno z ozirom na to, da je spadala ta pokrajina pod graško sekovsko cerkveno oblast.

Danes po dvajsetih letih naše narodne in državne samostojnosti slika Apaške kotline v narodnostnem pogledu ni mno- go izpremenjena. Vsi ti elementi, ki so v preteklih letih nastali, so v veliki meri ostali. Čeprav je v preteklih letih nastala nova nemška govornica, ki je pravi Nemec iz rajha ponajvečkrat nihi ne razume, ker se maglašanje povsem razlikuje od pismene- ga nemškega jezika in tudi izreki, ki se uporabljajo, so od pravih nemških moč- no različni. Ako se ozremo v širše raz- dobjje predvojnih let, nam postane jasna ugotovitev izza dobe raznarodovanja, da je nemštvo tukaj nastalo potom umetne propagande in vpliva takratnih nemških agrokratov (kmetijskih velikašev). Nemška »Südmark« in »Deutsche Heimstätten- bank« sta zlasti proti koncu prejšnjega stoletja zelo razvile svoj delokrog. V tem času je nemška šola dosegala vidne uspe-

Gospodarske razmere ob- mejnih krajev so zelo slabe. Temu je glavni vzrok nesorazmerje cen kmetijskih produktov in za kmeta potrebnih indu- strijskih proizvodov, nadalje previsoka davčna bremena, ki občutno teže splo- šen položaj kmetijstva. Cene živine vidno padajo, dočim se v tovrstni trgovini pov- sod pojavljajo posredniški prsti mešetar-jev in dobičkarjev, ki si kopičijo izdatne dobičke na kmetov račun. Letos je širom kotline precej dobro obrodilo sadje, ki pa na žalost nima nobene cene in se sploh redko kdo zanima, ker ni primernega iz- voza. Enako je z lesom, žitom itd. Naš kmet se mora radi teh razmer s težavo boriti za svoj obstanek. Socialne prilike kažejo vso golo mizerijo pri delavskih slojih. Graščina Majndl zaposluje večje število delavcev — najemnikov, ki jih plačuje brez hrane po 12 — 15 din dnev- ne mezde. To je za številne družine z otroki vsekakor premalo in se ne morejo niti preživljati, kaj da bi še lahko oskrbo- vale potrebno obleko. Položaj kmetijskih Mnogi prejemaajo le 50 din mesečne plače. Kako se naj sploh kmetijski hlapec s 50 služiteljev (hlapci in dekle) je zelo slab, din oblačit? Le redke so izjeme služb, kjer bi dajali hlapcem do 100 din.

Vse to kvarno vpliva na naše obmejno prebivalstvo. Edino uspešno izhodišče iz- boljšanja splošnih razmer je, izboljšanje gospodarskega in socialnega položaja ogrožene obmejne vasi. Z urejeno združ- no kmetško trgovino je treba dvigniti ob- mejno vas in poglobiti narodnostno za-

Kulturna obzorja

Slovenskim vasem — knjižnice

Danes je splošno znano, da slovenska vas ne preživlja težke čase samo v gospodarskem, temveč tudi v kulturnem oziru, in sicer ena bolj, druga manj. V marsikatero vas namreč doslej še v zadostni meri ni prodrla kulturna rast življenja, predvsem ne na način, ki je danes najbolj popularen in za posameznika najbolj nepriestranski — s knjigo.

Morda si bo ob tem kdo mislil, da preprosti vaški človek v teh toliko gmotnih nesoglasjih in življenjskih krivici vseh bujočih časih za tiskano besedo ni niti najmanj navdušen, dovteten in da je potemtakem skrb za njegovo »duhovno hrano« od te ali one strani presiljena in vsaj za enkrat odveč. Toda stvarno življenje govori drugače. Tiskana beseda, knjiga je namreč slej ko prej zaželena, saj je mnogokdaj svetovalka, tolažnica, morda včasih celo kažipot.

Da na slovenski vasi obstojajo potrebe po knjigi in po čitavi sploh, o tem v zadnjem času vsaj nekoliko pričajo dnevna časopisna poročila o delovnih akademskih taborih, iz katerih je razvidno, s kakim

zanimanjem in veseljem so preprosti vaški ljudje sprejeli iz rok akademikov ravno za nje izbrane knjige. Drugo nemalo osvetljujejoče je tudi dejstvo, da velike naklade nekaterih naših knjižnih družb pokupi — kmečki in delavski živelj.

Mnogo je pa danes na Slovenskem še vasi, v katere slovenska knjiga ne pride ali v odločno majhnem številu. To pa najpogostej iz gmotnih razlogov. En izhod, da bi se temu odpomoglo, je ravno ustanavljanje vaških knjižnic, kjer naj bi bilo v zadostni množini zbrano najrazličnejše čtivo.

Ustanovitev takih knjižnic (morda celo čitalnic v malem) bi si naj vzela za cilj slovenska inteligenca, kulturna in prosvetna društva sploh ter naše knjižne založbe. Uspeh — po obstoječih poročilih že delujočih vaških knjižnic, po vsesplošnem zanimanju itd. — ne bo izostal: kulturna raven naroda, širokih slojev bi se bolj rastla, vaška mladina bi se še bolj navezala na svoje narodno občestvo in za jezil bi se, v obmejnih predelih, precejen vpliv tuje propagande. fš.

Malo premišljanja ob „Pasteurju“

Na poti iz kina, kjer so vrteli »Pasteurja«, sem premišljal, da tudi danes ni mnogo drugače kakor pred 70. ali 80. leti. Oficijelna znanost je bila prisiljena sicer prevzeti takrat revolucionarne izsledke kemika Pasteurja, toda danes se brani z vsemi štirimi novimi misli, da si tako ohrani svoje položaje in nove misli se trdo bore za uveljavljanje.

Ves dvor s cesarjem Napoleonom III., akademija, javno mnenje — z vsemi se je moral boriti Pasteur. Boril se je z delom. Danes pozna vsak laik prekuhanje medicinskih instrumentov, desinfekcijo in druge take stvari. Takrat so od desetih mater umrle tri za zastrupitvijo, za infekcijo, ki jo je prenašal v bolnišnici zdravnik z orodjem in z rokami od žene do žene. Ko je takrat dokazoval Pasteur, da prenašajo infekcijo mikrobi, le pod drobnogledom vidne živalice, so se mu posmehovali, ga obtoževali, imenovali so ga mazača in šarlatana in mu prepovedovali zdravniško udejstvovanje — Pasteur namreč ni bil zdravnik, le kemik.

»Ko se je boril človek proti človeku v francosko-pruski vojni, se je boril Pasteur proti sovražniku vsega človeštva, proti kužnim mikrobov.« Kakko majhni, bedni, če ne celo zločinski se zde človeku vsi »veliki« moške, ki je njih veličina le v tem, da hujskajo in ženejo človeka proti človeku v boj in to opravičujejo. Kakšen duševni revež je mogočni Napoleon III. pred Pasteurjem, čeprav stoji slednji pred cesarjem kot podanik in sprejema cesarjeve žalitve in ukaze, naj prekliče, kar je znanstveno dognal...

Pasteur je našel vzrok kužne bolezni, ki je morila rodove ovc. Z vbrizgavanjem protistrupa, cepljenjem, je rešil pogina tisoč ovc in »Pasteur je plačal Franciji

vest... Z odločnimi ukrepi je treba odstraniti mešetarstvo in ustvariti organizirano prodajo produktov, ki bi tudi kakovostno odgovarjali zahtevam domačega in svetovnega trga. Za vse panoge bi se naj ustanovila za omenjeno kotlino osrednja izvozna zadruga, ki bi ustvarila boljše pogoje pri vnovčenju pridelkov.

K sistematičnemu narodno-obrambemu delu, ki bi temeljilo na socialni in gospodarski podlagi je poklicano v prvi vrsti naše učiteljstvo. Država bi naj skrbelo, da se nastavi v ogroženih krajih sposobne učiteljske moči, ki bodo zmoglo kreniti na pravo pot reorganizacije gospodarstva, ki bo izboljšalo tudi socialni nivo. Poleg pouka mladine je učitelju dan dovolj prilike nuditi vsestransko pomoč kmetu. Za to delo pa bi naj dobilo učiteljstvo v obmejnih krajih primerne nagrade. V našem interesu je tudi, da se tudi v bodoče nadaljuje taborenja akademske in srednješolske mladine, ki je letošnje poletje pokazala prve uspehe, da vsaj prebivalstvo spozna, da se naše slovensko zaledje zanima za našo mejo. V tem pogledu se zlasti naj ne prezre naša Apaška dolina, ki po vsej upravičenosti zasluži vso pozornost in podporo slovenske in jugoslovanske javnosti.

Jože Rajh

Podpirajte CMD

Povesti „za ljudstvo“

Pri nas je nastal pravi običaj in navada pisati in izdajati »povesti za ljudstvo.« Nastala je cela knjižnica tega blaga. Be sedi »za ljudstvo« naj povesta, da je to povest na približno sedmih polah, povest brez umetniške vrednosti, brez globoke psihološke dognanosti in časovne pogojenosti. Pač povest za »ljudstvo.«

Baš tisti, ki toliko govorijo o kulturnosti in zrelosti slovenskega naroda, pitajo naš narod s takimi »ljudskimi povestmi«, češ da ljudstvo ni dovolj presodno in zrelo za drugo leposlovje. »Ljudske povesti« pa morajo biti vzgojne in moralne, tu mora biti dobri gospod župnik, grešna ljubezen med gruntarskim sinom in bajtarsko hčerko, nesrečni nezakonski otrok, boj za grunt, vse pa podano nerealistično in zlagano. Za »ljudsko povest« je treba pač malo sreče, malo nesreče, nekaj emeraldov in nekaj vriskanja, nekaj porok in smrti, precej vzduhov in pobožnosti. No, taka povest ljudstva ne bo pokvarila.

Vsako leto razpečajo nekatere založbe po Sloveniji v precejšnji nakladi nekaj takih povesti za dušno pašo, za nauk in razvedrilo ljudstvu. To zaslužkarsko pi-

sarenje in plagiatstvo bo trajalo menda tako dolgo, dokler ne bo krenilo vse slovensko življenje na novo pot. Tako dolgo bodo avtorji vsak ponesrečen poskus imenovali »ljudsko povest« in ga vrinili »ljudski založbi«, da krajša ljudem zimске večere, da uči ljudstvo, kako Bog-dobro plačuje in hudo kaznuje in ga navaja k življenju po vseh preskušeni postavah. »Ljudska povest« naj ne zagradi sodobnega življenja realistično pri koreninah in naj ljudi ne razčlenjuje psihološko. Tako je uradno mnenje in zato izide z muko vsaka povest (na pr. Potrčev »Sin«), ki prikazuje življenje realistično z vsem socialnim okoljem brez lažnega zakrivanja tistih sprememb in tokov v življenju, ki oblikujejo naš čas in ljudi.

Kakor z »ljudsko povestjo«, je tudi z večino podeželskih odrov in drugih prosvetnih ustanov, ki so namenjene ljudstvu. Ljudstva te stvari ne zagrabijo več, ne zadoste potrebi po duševni razgibanosti in umskem delu. Zato naleti vsako prosvetno delo v novi smeri na veliko razumevanje in dovtetnost med ljudstvom. In takih prosvetnih delavcev je na podeželju vedno več. -ko.

Gospodarstvo

Vas in mesto

Predmestje in mesto samo se vidno loči od preproste gorske vasice. Kar najbolj mogoče je v mestu vse udobno: ceste, parki, hiše, stanovanja; za to udobnost služijo povrh mestnemu človeku še razna zabavišča, hoteli, gledališča itd. Gorska vasica vsega tega nima. Zadovoljna je s svojimi skromno zgrajenimi hišami in gospodarskimi poslopji, in s slabimi cestami vzdržuje življenjski stik z mestnim človekom. Pa vendar žive tu in tam enaki ljudje.

Nočem omalovaževati materialno udobnost mesta, bodimo na te dobrine ponosni mi kmetijski ljudje, ki doprinašamo mestnemu človeku boljše položaje, sebi pa puščamo najslabše. Da pripada vaškemu človeku tudi pravica za nekaj, kar bi pomenilo olajšanje naporega vsakdanjega dela, meščanski sloji malo pomislijo. Sto in stokrat je zapisano, da je kmetijski človek steber vseh, in vendar se tega priznanja zaveda samo res, res kulturni človek.

Mi mladi opazovalci življenja med mestom in vasjo, smo priče, kako vaški človek verno poslušajo šolane ljudi, pa naj si bo to v gospodarskem oziroma političnem in drugem pogledu. Tako so rekli gospod, njim zaupajmo, dobili bomo go-

tovo pomoč, pravijo.

Omogočiti vaškemu človeku znošnejše življenjske prilike, to bi pomenilo ustvaritev nove kulture, novo povezanost stika med mestom in vasjo. Stari stik vasi z mestom, ali recimo s centralo kulture, politike, gospodarstva, trgovine, drži tako malo skupaj, da se je bati preloma. Takih prelomov, ki prinašajo spremembo mestnemu in vaškemu življenju, smo posebnostno veselili mi kmetijski ljudje. Na ta novi človečanski stik vasi z mestom smo mladi nositelji vaše skupnosti pripravljani. Mladi meščanski generaciji priporočamo čim natančnejše, treznejše, kulturnejše gledanje na vaško življenje, da ustvarimo drug drugemu nov socialnejši življenjski red. Jakob Šilc

„Daj nam danes naš vsakdanji kruh“

Ravno v mlatvi žita se zrcali vsa tista moreča skrb kmetijskega gospodarja, ali bo dovolj vsakdanjega domačega kruha do prihodnje mlatve. Ob pregledu žitnih predalov ugotovi gospodinja, koliko bo ostalo žita, kolikoli mu bo ostalo. Vsakdanjega domačega kruha pretežna večina slovenskih kmetijskih družin nima, skrbna mati preskrbi družini domači kruh ob večjih praznikih in domačih slavnostih, vse ostale dneve, če ji je mogoče, pa reže kupljeni kruh.

Slovenija kot močno pasivna pokrajina za prehrano kmetско-delovnega ljudstva z vsakdanjim domačim kruhom, z mnogimi skrbmi vzdržuje to svoje borno življenje. Ta trikrat na dan ponovljena beseda »Daj nam danes naš vsakdanji kruh«, pri kmetско-delavski družini kar noče biti uslišana in kar noče biti uslišana in kar noče biti uslišana.

Kako živi slovenski obrtnik?

Naša mesta in trgi imajo pretežno obrtniški značaj, saj se skoraj dobra polovica prebivalstva preživlja posredno ali neposredno od obrti. Slovenski obrtnik je važen činitelj našega narodnega gospodarstva.

Tega dejstva se odgovorni krogi ne zavedajo v polni meri, niti ne vidijo, da slovenska obrt počasi, toda vztrajno propada. Šele kdor prav razume, kaj pomeni obrtniški stan za naše gospodarstvo, mora pravilno doumeti usodno pot našega obrtnika. S propadanjem obrtniškega bo več ali manj padal življenjski standard ostalih ljudskih slojev.

Kje so vzroki, ki ovirajo napredek slovenske obrti? Več jih je. Eden glavnih je

gotovo premalo razumevanje oblasti za obrtniške težnje.

Drug vzrok neuspevanja slovenskega obrtništva je vedno bolj razvito sušmarstvo. To se je že tako zagrizlo v naše obrtnike, da ga bo rešilo pred njim le drakonsko postopanje obrtnih oblasti s sušmarji. Dočim mora legalni obrtnik plačevati visoke davke, mu pobere sušmar vsa naročila, izdelava nestrokovnjaško obrtniške izdelke, a ostane mu nagrada čista, ker nima nobenih dajatev. Ne zaleže izgovor, da že sedaj kaznujejo sušmarje, ker so te kazni ničeve in dajejo sušmarjem še pobudo za novo uničevanje obrtništva. Med sušmarje je treba prištevat tudi razne obrtniške delavnice državnih in samoupravnih ustanov, ki delajo tudi za zasebnike. In takih delavnic dandanes ni malo. Zato naj da država dober vzgled za odpravo sušmarstva in naj omeji delo sušmarstva.

Nesloga med obrtništvo je tudi vzrok nezadovoljanja obrtniškega stanu. Neoljalna konkurenca in rovarjenje obrtnika proti svojemu stanovskemu tovarišu sta obrtništvo zelo v kvar in moralno škodo. Tudi v tem pogledu naj bi obrtna oblast ukrenila vse potrebno in uravnovesila trenje.

Z obrtništvo propada tudi obrtniški naraščaj zato je treba vprašanju obrtniškega podmladka posvetiti vso pažnjo. Skrbeti je treba za izobrazbo vajencev in jim graditi domove. Brez lastne strehe ni mogoča uspešna strokovna in kulturna izpopolnitev slovenskega obrtniškega naraščaja.

Rešimo opisane probleme slovenskega obrtnika in rešili bomo obrtniški stan.

Ivan Grešal

stroške francosko-pruske vojne.

Vsako leto zbolijo za steklino v Jugoslaviji blizu 300 ljudi. Vsi ti in mnogi, ki bi jih že oboleli okužili, bi morali umreti za to grozno boleznijo, če bi ne bilo Pasteurjevih zavodov.

Pasteurja je pripravila žena s pretvezo do tega, da se je udeležil slavnosti njemu na čast. Rekla mu je, da hoče neki londonski doktor v akademiji ovreči njegovo teorijo o bakterijah. Pasteur se je napotil hrom v dvorano, da se najbrže poslednjič z besedo bori za znanost. Toda zmanjkalo mu je besed, ko je videl, kako so ga »potegnili.« Toda Pasteur se zdaj ni obrnil do partnerja, do poražene oficijelne znanosti, ki se mu je zdaj klanjala. Obrnil se je na balkon k mladini.

»Ne dajte, da vam skeptiki, nergači zlomijo voljo. Nobena resnica ne zmague brez odpora... Zadovoljstvo in srečo vam bo po težkem delu prinesla zavest, da ste koristili napredku in sreči človeštva.«

Spominjam se še: pred nekaj leti se je vrtel ta film v Zagrebu. Pasteurjevo ime je bilo nekaj tednov geslo naprednega tiska. Pomenilo je kar opredelitev. Tisk in ljudi si mogli presojati po tem, kakšen odnos imajo do filma »Rešitelj človeštva — Pasteur.«

Take misli so mi hitele skozi glavo na poti iz kina. *... ...* cz.

Odprto pismo g. Emilu Zmazku

V 12. št. »Totega lista« si objavil na 8. strani pod naslovom »Ob zbirki Bog umira« in s podpisom B. Č. (Bogoljub Čenča) štiri kitice. Ne bom se pečal z njimi, le to bi ti povedal, da nudita tvoje ime in psevdonim obilo prilik za cenene in banalne šale. Banalne zato, ker se mi ne zdi posebno duhovito reči, naj ostane »za goro«, ker se pišem Zagorski, in reči »sušmar-ar« umetniku zato, ker se piše Sušmelj.

Morda se v svoji šaljivi naravi pač ne zavedaš, kako zasmehuješ vse poštene nazore naš mladih, ki si trdo iščemo izraz in nove iskrenje in bolj resnične odnose do življenja?

Potrebna in koristna je pikra puščica, toda biti mora dostojna in res duhovita. Odgovarjati mora nivojuju, ki smo ga sicer vajeni v »Totem listu« in škoda bi bilo, če bi se taki primeri ponavljali in bi šel tudi »Toti list« po poti svojih prednikov.

Cvetko Zagorski.

FILM

Ruska filmska proizvodnja predvideva za leto 1939. 60 velikih in 56 kratkih filmov. Razen tega je treba dovršiti še 9 nedovršenih filmov iz preteklega leta. Filmi so namenjeni zunanji in notranji propagandi, deloma pa obravnavajo razne kulturne in gospodarske probleme sovjetske Rusije.

Sladkor bo nekoliko cenejši

Ministrski svet je izdal uredbo, s katero se določajo nove cene sladkorju in se tudi proizvajanje sladkorja postavlja na novo podlago.

Dejstvo je, da letos pri nas zelo primanjkuje sladkorja, ker so ga premalo pridelali. Prezemna cena za sladkorno peso je bila doslej 16.50 dinarjev za metrski stot, se je pa nekoliko zvišala, če je imela repa več sladkorja v sebi. Ker je bila ta cena nizka, se kmetom v Vojvodini ni več tako izplačala kot prej, vsled česar so je manj nasejali. Odtod tudi nezadostna produkcija. Vlada je sedaj določila novo nakupno ceno za peso, in sicer povprečno 24.50 dinarjev za stot, kolikor je pač sladkorja v njej. S tem se je dvignila rentabilnost gojenja pese.

Da se tovarnam omogoči povišanje nakupne cene za peso, je vlada znižala trošarino za sladkor za 50 par pri kilogramu, da se s tem sladkor poceni in konzum na ta način poveča.

Država ustanovi prodajni urad za sladkor, ki bo določil enotne cene sladkorju za vso državo, ne glede na oddaljenost krajev. Vodil ga bo poseben odbor, ki bo skrbel tudi za to, da bo produkcija za-

dostna in da se ustvari gotova rezerva sladkorja, ki naj krije eventualni izpadek produkcije, ako bo to kdaj potrebno.

Končno ustanovi država še eno tvornico sladkorja, in sicer v Šabcu v Srbiji. Stroški zgradbe in opreme te tovarne se bodo krili s posojilom, ki ga bo potem odplačevala tvornica sama s svojim dobičkom. Baje je ta tovarna potrebna, ker se je dvignil konzum sladkorja in znaša sedaj približno 9000 vagonov letno, ostale tovarne pa so prezaposlene in ne morejo toliko sladkorja pridelati.

Sladkorja povsod primanjkuje, ker so ga menda premalo naročili iz inozemstva. Kockastega sladkorja zaenkrat v Sloveniji sploh ni dobiti. V torek je nekaj trgovcev na debelo v Mariboru in drugih mestih prejelo par vagonov kristalnega sladkorja, ki pa bo hitro razprodan, kakor vse kaže. Državni tvornici sladkorja pravita, da imata dovolj češkega sladkorja na razpolago, trgovci pa zatrjujejo, da so že pred mesecem naročili sladkor in ga tvornicam tudi plačali, da pa ga ne morejo dobiti.

Pocenitev se prične s 1. septembrom.

Radijska petletka v Jugoslaviji

Pred kratkim smo na tem mestu poročali, da je ministrstvo podpisalo s Prosvetno zvezo pogodbo, po kateri ima radijska oddajna postaja v Ljubljani, ki je državna last in je bila pred dvema mesecema nekoliko modernizirana, v 20 mesecih zamenjana z novo, povsem moderno z antensko energijo 20 kilovatov. Hkrati se ima postaviti v Mariboru releska postaja kakih 5 kilovatov energije (najbrže dosejanja ljubljanske), ki naj bi oddajala ljubljanski program. Sedaj pa je izšla naredba, ki pomenja v radijski politiki države popoln preobrat in velik napredek.

Na temelju finančnega zakona, na katero se naslanja tudi zadeva z ljubljanskim in mariborskim radijem, je izšla naredba, s katero se razveljavljata pogodbi, ki jih je država sklenila z družbama »Radio d. d.« v Beogradu in Zagrebu. Družbi sta se obotavljali povečati oziroma postaviti nove postaje, ker bi se s tem zmanjšali dohodki, izvirajoči iz radijskih naročnin (po 300 dinarjev letno). Vlada hoče vzeti izvedbo svojega radijskega kroga sama v roko, zato je tudi izšla ta naredba, ki se izvede že v najkrajšem času. Po izjavi poštne ministra si je vlada načrtala sledeči program:

Radiofonija v Jugoslaviji je šele v po-

Poljska prizadevanja po tekstilni avtarkliji

Pred nedavnim je izšel članek ravnateljca za sirovine pri poljskem ministrstvu za trgovino in industrijo inž. Krauseja o domačem zalaganju poljske tekstilne industrije s sirovinami.

Ena četrtina vsega poljskega uvoza sirovin odpade na uvoz volne, ki je tako nujno potrebna za poljsko tekstilno industrijo. Prizadevanja poljske industrije morajo iti za tem, da se tudi na tem področju čim bolj osamosvoji. Treba se je vrniti na uporabo lanu in konoplje. Toda pri tem nastane nov problem, kajti stroji poljske tekstilne industrije so sposobni, da predelujejo kratka bombažna vlakna, dolgi in čvrsti vlakna lanu in konoplje pa ne morejo predelati. Vendar se je že doslej nekaj tvornic v Lodzu preusmerilo in pravijo, da s precejšnjim uspehom. Seveda gre za sedaj še samo za mešane sirovine. Lan in konoplja sta surogata, ki se v večji ali manjši meri primešata volni. Trgovci zatrjujejo, da s tem kvaliteta blaga ne trpi, toda med kupci je do teh surogatov še veliko nezaupanje.

Poljski uradni krogi si od te preusmeritve poljske tekstilne industrije, ki se bo izvršila šele postopoma, mnogo obetajo. Predvsem upajo, da se bo s tem poživilo poljedelstvo, ker se bo morala površina z lanom in konopljo obdelane zemlje precej razširiti, razen tega bosta dobila lan in konoplja, ki ju bo treba seveda kvaliteto dvigniti, višje cene.

Največ pa šteje za Poljsko dejstvo, da se bo množina uvoženih surovin na ta način močno zmanjšala.

Boj Romunije z gospodarskimi težavam vojne pripravljenosti

Veliki izdatki, ki jih zahteva vpklice rezervistov, posebno pa mednarodno gospodarsko mrtvilo, ki je spremljalo lanske leto, so prizadeli romunskemu gospodarstvu težke udarce. Vendar si je znala iz vseh težav še izredno spretno pomagati in videti je, da je naj-

večja nevarnost kakih večjih gospodarskih pretresov že prešla ter je videti, da bo šel razvoj zopet navzgor. Dočim je bil gospodarski nivo v novembru preteklega leta še daleč pod prejšnjimi leti, se je v letošnjem januarju in februarju pričel zopet dvigati (v januarju za 28.3%, v februarju pa za 37% več kakor v istem času preteklega leta). Najhitreje si je opomogla tekstilna industrija, ki 1938 kljub državnim naročilom ni mogla priti na zeleno vejo. Letos je bila že v januarju za 19% višja kakor v istem času lani. Največ nepričakovanost ima Romunija še vedno s svojim največjim narodnim bogastvom — z nafto. Njena produkcija stalno pada, zdaj je že za 20% nižja kakor leta 1936.

Dogodki v marcu so zadali romunskemu gospodarstvu nov udarec. Promet denarja je naglo poskočil od 34 milijard na skoro 40 milijard lejev. Iz bank so v 14 dneh dvignili 4 milijarde lejev. Trgovina je padla v marcu za 3.8%, v aprilu še za 1.4% v primeri z lanskim letom. Toda Romunija se je z vsemi energijami postavila preteči gospodarski krizi v bran. Ozrla se je po pomočnikih in jih tudi dobila. Sklenila je trgovske dogovore z Anglijo, Francijo in Nemčijo. Največ koristi ima od Angležev, ki so ji dovolili 5.5 milijonov funtov kredita. Nastala je živahna trgovina in romunski izvoz v maju se je dvignil od 1.7 milijard lejev v letu 1937 a 2.4 milijarde v letošnjem letu.

In tako more Romunija z mirom zreti bodočnosti v oči, saj je gospodarsko pripravljena na marsikaj.

* **Delovni trg v juliju.** Po podatkih Okrožnega urada za zavarovanje delavcev je bilo v preteklem mesecu juliju v Sloveniji zavarovanih povprečno 106.452 oseb, za 2548 več kot pred enim letom. Od maja do junija je znašal sezonski porast zavarovancev le 760, pred enim letom pa 3170 in pred dvema letoma 4095. od junija do julija pa 1932, lani le 318. Povprečna dnevna zavarovana meza je znašala v juliju 24.92 dinarjev in je bila za 22 par višja kot v istem mesecu lanskega leta.

Naša mladina

Veličastna manifestacija vaške skupnosti in narodne enotnosti

Gorenjska kmetijska mladina, organizirana v Društvih kmetijskih fantov in deklet, je priredila v nedeljo dne 20. avg. v Bohinju velik kmetijski praznik, ki se je spreminjal, kar lahko z mirnim srcem rečemo, v največjo letošnjo manifestacijo kmetijsko-mladinskega gibanja.

Gostje prihajajo . . .

Praznično in slavnostno lice si je naredila v nedeljo jutraj Boh. Bistrica, kjer je pričakovala na postaji mlada kmetijska armada predstavnik kmetijsko-mladinskega gibanja, zastopnike jugoslovanske češke kmetijske mladine pod vodstvom g. Karla Herota, goste in zastopnike številnih Društev kmetijskih fantov in deklet Veličasten, visok slavolok je pozdravljaj pred postajo vse, ki so prišli z jutranjim vlakom v Bohinj. V imenu Bohinjske kmetijske mladine je pozdravil vse predsednik prireditvenega odbora kmetijski fant Tone Sodja. Izpred postaje se je razvil skozi Boh. Bistrico lep sprevod kmetijske mladine in gostov, katere so domačini navdušeno pozdravljali.

Številni gostje in kmetijski fantje in dekleta so si dopoldne ogledali zanimivosti Bohinja, ki je bil poln slavolokov in mlajev, ki so pričali o veličastvu kmetijskega praznika. Kmalu po 12. uri so pričele prihajati prve skupine iz okoliških vasi, ki so se pričele valiti proti stari Fužini, kjer se je na trati zbralo mlado in staro, ki je burno pozdravljalo kmetijsko mladino v najrazličnejših skupinah. Krasen je bil pogled na armado kmetijskih fantov in deklet, ki se niso strašili truda in težav, ampak so se z veliko samozavestjo pripravljali na svoj praznik. Navdušenje, ki je vladalo med njimi, se ne da popisati. Točno ob 2. uri je krenil iz stare Fužine v Polje, kjer se je vršil praznik, sprevod kmetijske mladine.

Veličastni sprevod

Na čelu sprevoda so jahali stasiti kmetijski fantje v pestrih narodnih nošah z državnimi, narodnimi in kmetijskimi zastavami. Njim so sledile skupine kmetijskih deklet, žarečih lic in sinjih oči, z nagelji na prsih, vse pa v narodnih nošah. Nato so korakali kosci in grabljice, pred njimi pa je plapolal Zvezin prapor, za katerim so korakali zastopniki Zveze, kmetijskih organizacij in češka kmetijska mladina v pestrih narodnih nošah. Nad 2 km dolgi sprevod so zaključili vozovi, na katerih so nastopili: tkalci, mlekarji, predice, terice, drvarji, kmetijska svadba, izdelovalci škafov in pip in še druge skupine, ki so predstavljale najrazličnejše prizore kmetijskega dela. Ob cesti pa so pozdravljali kmetijsko mladino in goste množice ljudstva in letoviščarjev, ki so z veseljem odzdravljali razigrani kmetijski mladini, ki je ob zvokih godbe in harmonik krepko korakala ob jezeru proti Polju.

6000 udeležencev

Na tekmovališču v Polju je pričakovala kmetijsko mladino množica kmetijskega ljudstva. Ko je prispel ves sprevod na prireditveni prostor, kjer so se postavile posamezne skupine na določeni jim prostor, se je strnilo tudi ljudstvo. 6.000 glav se je strnilo, da podpre in skupno s kmetijsko mladino manifestira za kmetijske pravice in narodno čast.

Pozdravni govori

Na govorniški oder stopi predsednik prireditvenega odbora g. Tone Sodja, oblečen v narodno nošo in otvori kmetijski praznik; godba zaigra državno himno, na mlajju pa je zaplapolala državna zastava. Nato pozdravi na odru navzoče zastopnike Zveze kmetijskih fantov in deklet predsednika g. Ivana Kronovška in tajnika g. Ivana Nemca, predsednika češke kmetijske mladinske organizacije g. Karla Herota, zastopnika »Kmetijske prosvete« g. dr. Viktorja Mačka, zastopnika tiska, med drugimi urednika »Večernika« g. Francea Gerzelja, zastopnika delavstva gosp. Edvarda Giorginija ter vse ostale goste in množice ljudstva.

Nato povzame besedo kmetijsko deklet g. Minka Čuden, ki v jedrnatih besedah izpove vse težnje kmetijskih deklet in žen, ki bodo vedno izpolnile svoje dolžnosti do kmetijskega gibanja, naroda in države in se skupno z ostalim kmetijskim ljudstvom borile za novo in lepšo bodočnost.

Burno pozdravljen je nato govoril predsednik češke kmetijske mladinske organizacije g. Karel Herot, ki je moral svoj bo-

gati govor radi burnega aplavza večkrat prekiniti. Njegova beseda o slovenstvu, svobodi, pravici in veličini kmetijskega človeka in novi slovanski bodočnosti; so padle kakor iskre, ki vžigajo množice, njeno zavest, ognjevitost in navdušenje. Ovacij g. Herotu in češkemu narodu ni hotelo biti konca.

Pozdrave kmetijske mladine z naše severne meje je prinesel g. Vladimir Kreft, ki je poudaril budnost kmetijske mladine, ki čuva v najtežjih časih našo svobodo, neodvisnost in nam pripravlja novo in srečnejšo bodočnost v novi in pravičnejši veliki Jugoslaviji. V imenu akademske mladine je pozdravil kmetijsko mladino g. Ivan Bratko, ki je dejal, da bo akademska mladina, ki je ostala zvesta grudi, vedno pripravljena se boriti za pravice kmetijskega in delovnega ljudstva. Gospod Edvard Giorgini je pozdravil tabor v imenu delavstva in zjavil, da bo delavstvo vedno pooprimalo upravičene zahteve kmetijskega ljudstva in se skupno z njim borilo v enotni fronti delovnega ljudstva za lepšo bodočnost slovenskega naroda.

Tajnik Zveze, g. Ivan Nemeč je označil pomen kmetijskega praznika, ki je posvečen največjim vrednotam človeštva. Za njim je spregovoril kot zadnji predsednik g. Ivan Kronovšek, ki je poudaril pogumnost in samozavest kmetijske mladine, ki se zaveda, da je le v vaški skupnosti prosveti in borbenosti nova bodočnost slovenske vasi. Kmetijska mladina je tu, se bori in dviga ter je pripravljena, da brani narodno svobodo in državo in svoje pravice, od katerih ne bo nikdar odstopila, ker se zaveda, da je temelj človeške bodočnosti. Za svoja izvajanja je žel viharno odobravanje.

Nastop kmetijske mladine

Zamahnilo je 19 koscev in množica je z največjim zanimanjem sledila tekmi. Hitro je bila pokošena zelena trava in na veseličnem prostoru so že pripravljali češki kmetijski fantje in dekleta, svoj zanimiv narodni ples, »češko besedo«, za katero so želi viharno odobravanje. Za njimi so nastopile še skupine bohinjskih plesalcev s svojimi narodnimi plesi, ki so jim sledili vsi z največjim zanimanjem.

Množice so se začele polagoma razhajati, zavedajoč se velikega pomena kmetijskega praznika, ki je bil veličastna manifestacija vaške skupnosti in narodne enotnosti, za katero se kmetijska mladina, organizirana v Društvih kmetijskih fantov in deklet bori! Bohinjski kmetijski praznik je dal kmetijskemu ljudstvu in vsem drugim nove upe in vero v bodočnost slovenskega naroda in države, katere temelj tvori delovno kmetijsko ljudstvo, ki terja svoje pravice.

Puconci

Dne 27. t. m. bo priredilo puconsko Društvo kmetijskih fantov in deklet tekmo koscev in kmetijsko zborovanje. Po končani tekmi se bo vršila v gostilni g. Kološa plesna veselica. Prijatelji kmetijske mladine vabljeni!

Mladina v tujini — a doma pomanjkanje delavstva

Ze od spomladi se v Sloveniji občuti pomanjkanje kmetijskih delavcev. Zakaj? Zato ker gre vse v tujino in misli, da bo tam boljše kot doma. Ni tako hudo, ako odide nekaj mladine za zaslužkom v domača mesta, hujše je to, da se najkrepkejša mladina izgublja po svetu. Res je, da je tu in tam v tujini delavec boljše plačan kot doma, ne premisli pa nikdo, da naš delavec mora za ono boljše plačo krvavo garati. Kaj mu pomaga, ako tam boljše zasluži, če pa mnogo prej leže v grob.

Mnogo je primerov bodisi v Halozah ali naših Slovenskih goricah pa tudi drugod, da sta na posestvu, ki bi moralo imeti več delovnih moči, samo oče in mati, mladina pa je v tujini. Če sta oče in mati že stara, si lahko predstavljamo, koliko zaleže njuno delo, in kako zanikrno je potem obdelana zemlja. Zgodi se pa tudi, da se po 5 ali po 10 letih vrne iz tujine sin, katerega je pa naporno delo v tujini tako oslabilo, da ni niti za najlažje delo.

Ne sme se dopustiti, da cvet mladine pobere tujina, a doma pa ostanejo le bolelni in slabotni ljudje. Kajti vsak dobro ve, da je Jugoslavija toliko bogata, da lahko preživi svoje ljudi in poleg njih tudi one, ki hodijo za kruhom v tujino, a jim lahko domovina nudi vse.

Ogrinc Konrad

Za ženo in dom

Delo po načrtu ohranjuje moči

Nobeno delo ne more roditi zaželjenega uspeha, ako ga izvršujemo brez vsakega pomisleka. Svoje delo je vedno treba vedno urejevati z ozirom na količino dela, čas in razpoložljive moči. Prav posebno je to važno pri gospodinjskem delu, ki nima zaokrožene celote in nas torej vedno lahko presenetijo še izredni opravki.

Težaven je gospodinjski poklic. Delavnica gospodinje je podobna večjemu obratu, v katerem so združeni vsakovrstni opravki, ki čakajo na gospodinje marljive roke. Kjer je družina velika, a gospodinja brez pomočnice, mora biti naravnost iznajdljiva, kako na najpraktičnejši način izkoristiti dan. Ker je gospodinjsko delo eno izmed najtežavnejših, mora biti žena zelo previdna, da si prerano ne izčrpa svojih moči. To je mogoče le tam, kjer si zna gospodinja za svoje delo izdelati nekak načrt in se potem tega načrta tudi drži. Delo brez načrta je navadno brezglavo tekanje sem in tja. Sredi enega dela se spomni gospodinja na

drugo, ki je še važnejše, a ga je pozabila, toda prvega ne more pustiti, ker bi imela potem škodo. Nastane prava zmešnjava v njej in okoli nje. Torej brez načrta ne gre.

Tedni naj bodo za gospodinje delovne enote, katere imajo potem še podrobnejšo razdelitev na dneve. Vsak dan v tednu naj bo določen za gotovo delo in tega reda se je treba potem strogo držati. N. pr.: v ponedeljek pranje in urejevanje shrambe, v torek likanje, čiščenje medenine in slično, v sredo krpanje, urejevanje omar in predalov, četrtek naj bo rezerviran za nepričakovane opravke, petek za tedensko čiščenje, sobota za razne poti in druge opravke izven doma, nakupovanje in delno pripravljane nedeljskega kosila, da bo lahko tudi gospodinja deležna nedeljskega oddiha.

Ob tako urejenem delu se bo našla tudi vsak dan ura za počitek. Delavnik se naj nikoli ne zavlačuje v noč, ker nočno delo ni nikoli toliko vredno kot dnevno, moči se pa mnogo bolj izčrpajo.

Vzbujajmo že pri malem otroku sočutje

Vzgoja sočutja pri mladini je izredno važnega pomena, ker le na ta način jo lahko obvarujemo pred poznejšo posurovelostjo, ki se tako rada javlja in rodi toliko žalostnih in nezaželenih posledic.

Že v rani mladosti mora mati buditi v otroku ljubezen do bližnjega, usmiljenje do revnih in od narave zapostavljenih. Privzgojiti mu pa mora veselje in voljo do tega, da potrebnim pomaga. Najlepše uspehe bo dosegla z dobrim vzgledom. Mati, ki je sama dobrega srca, bo imela tudi dobrosrčne otroke. Ako pa odpodi od hiše vsakega berača in ga celo odmerja, če grdo ravna s sebi podrejenim, se ne sme čuditi, če si bo vzgojila prave suroveže in brezsrčneže.

V prvem letu svoje starosti otrok nima pojma o sočutju, ker ne ve, da ljudje čutijo in trpijo. Pogosto zna biti tak majhen človek neverjetno krut. Za sočutje je treba razumevanja. Pač pa je otrok že v tej prvi dobi dovzeten za vzgojo, čeprav ne pozna njenega cilja. Majhen otrok je neverjetno skop. To kar ima v roki stiska k

sebi, boječ se, da mu kdo ne vzame. Le malo je otrok, ki bi radi dali drugemu to, kar imajo. Razumna mati bo že v tej dobi navajala otroke k dobrosrčnosti, sicer se skopost v njem utrdi. Ko se prične otrok malo zavedati, mora z brati in sestrami deliti darila. V družinah, kjer je več otrok je radi tega mnogo lažje vzgajati otroke v dobrosrčnosti. Otrok naj zgodaj spozna občutek, da je slajše dati nego jemati.

Ko postane otrok učenec, naj ga mati vzgaja v ljubezni do součencev. Kaznuje in pouči ga naj, če se norčuje iz vaškega berača, pohabljenca ali starega človeka. Slab vzgled uživajo otroci v družinah, kjer se grdo ravna s posli. Otroci so dolžni poslom izkazovati spoštovanje; ne smejo jim nič ukazovati, temveč prositi. Kakor do ljudi, je treba otrokom privzgojiti tudi ljubezen do živali. Dobro je, če ima otrok svojo kokoš ali zajčka, za katerega skrbi. Celo do rastlin okoli sebe naj ima otrok neko sočustvovanje in jih naj brezumno ne uničuje.

Kako vkuhavamo sadje

Za vkuhanje jemljemo le prvovrstno sadje. Biti mora zrelo, toda še trdo in popolnoma zdravo. Sadju olupimo, razpolovimo ter odstranimo koščice oziroma pečke. Pečljice lahko pustimo in jih le ostrgamo. Sadju nato v vodi nekoliko prevremo (vendar ne preveč — nekateri ga vlagajo kar surovega). Nato naredimo sladkorno raztopino. Na 1 l vode vzamemo 40—70 dkg sladkorja. To je seveda stvar okusa in pa tega, kako bomo sadje konzervirali, ali z enkratnim ali dvakratnim steriliziranjem. Jasno pa je, da bomo za kisle vrste sadja več sladkorja nego za sladke. Sladkor prelijemo z vodo in ga postavimo v posodi na rob štedilnika, da se sladkor raztopi. Nato ga porinemo na vročino, da polagoma zavre in se očisti. Vso nesnago, ki se pojavi v peni odstranimo. Ohlajeno sladkorno raztopino vlijemo ohlajeno v steklenice naloženo sadje.

Ako nimamo patentnih steklenic, jih zavežemo s pergamentom ter zložimo v večji lonec. Posamezne steklenice obložimo od vseh strani s cunjami, slamo ali časopisnim papirjem. Mehke vrste sadja steriliziramo 10—15, trde vrste 15—20 minut. Radi sigurnosti je dobro, če steriliziramo sadje dvakrat. Pri prvem se namreč v glavnem uničijo vse bakterije, drugo steriliziranje pa prepreči plesnobo. Vendar, če smo vzeli precej sladko raztopino in mogoče še dodali salicil ali kakšno drugo sredstvo proti kvarjenju, lahko drugo steriliziranje odpade.

KUHINJA

Špinačna juha. Deni v kozici na štedilnik žlico masti, zarumeni v njej žlico drobno zrezane čebule, prideni še žlico presnega masla, malo drobno zrezane peteršilja in 4 žlice moke. Ko to nekoliko zarumeni, prideni 25 dkg kuhane ter fino seseklane špinacije in osminko sveže smetane; nadalje prilij polagoma ½ l mleka in 2 l vrele, slane vode in malo popra, ko dobro prevre, je juha gotova. Vlij jo v juhni lonec, v katerem si že prej zmešala 2 rumenjaka ali 1 jajce, prideni še opečenega kruha in daj na mizo.

Pljučna pečenka, na mrežicah pečena. Vzemi 1 kg pljučne pečenke, potegni z nje kožo in žilo, prereži jo po dolgem, potolci z lesenicom kladivom, nasoli, potresi s poprom ter

pusti, da se razsoli; potem razreži presnega masla, položi pečenko na mrežico, namaži z raztopljenim maslom ter počasi peči na žerjavici. Ko je na eni strani lepo rumenaj, obrni na drugo, namaži z maslom, in ko je tudi na tej strani rumenaj, položi na krožnik, polij z juho in daj na mizo.

Sočna pečenka s paradiznicami. Deni v kozo 2 kg mesa od križa od bržole Kostj odstrani. Meso nasoli, prevleči s slanino in potresi s poprom. Daj v kozo tudi malo presnega masla, zelene, lorberov listič, kolešček čebule, 3—4 paradiznice, katerim si odstranila seme; prideni tudi one kosti, ki si jih porzala od mesa, ter prilij ¼ l vina; pa dobro pokrij par približno 2—3 ure. Medtem jo enkrat obrni, pa dobro mehki odstrani maščobo ter prilij nekaj juhe in malo črnega ali belega vina ter pusti, da zavre. Potem razreži meso, zloži na krožnik ter precedi nanj omako. Okrog naloži na koščke zrezano in s presnim maslom zabeljeno krompirjevo polent, pire ali praženega riža.

Priželjčova juha. Deni v kozo presnega masla ali masti (2 žlici), prideni 2 žlici bele moke; ko se speni, deni notri drobno zrezane čebule in peteršilja, zalivaj počasi z govejo juho, dobro mešaj in pusti, da zavre. Skuhaj še prej priželce, zreži ga ter prideni juhi. Potem jo oksal in prideni košček limone in malo majerona ter zakuhaj tanko zvaljane krpic.

Nadevane kumare z rižem. Velike kumare olupimo, izdoblamo in nadevamo z dušenim rižem, ki mu primešamo na presnem maslu oprazene gobe, ali pa s seseklanim mesom, ki ga pripravimo tako, kakor za sesekljane zrezke. Nadevane kumare nato previdno dušimo v paradiznikovi ali pa v koprovi omaki, dokler niso mehke. — Nadevane kumare pa lahko pripravimo tudi sirove. V ta namen jih na pol prerežemo, izdoblamo in mariniramo v kisu, ki je pripravljen kakor za salato. Potem nadevamo posamezne kose lahko z najrazličnejšimi nadevi, kakršen nam pač najbolj ugaja. Dober nadev je na primer različna in drobno zrezana zelenjava, kakor grah, cvetača in zelena, ki jih pripravimo kot majonezo ali pa sir, ki ga zmešamo z drobnjakom. Tudi na rezine narozana jabolka, pokapana z limonovim sokom, so okusen nadev.

Ocvrta jabolka ali češnje. Olupi lepa kisl jabolka, iz srede jim izkroži pečke, jih zreži na prst debele koleščke in potresi s sladkorjem. V lonec pa deni pičle tri osminko litra vina, 2 celi jajci, 2 rumenjaka, 3 žlice sladkorja in toliko moke, da bo testo, ko ga raztepeš, kakor za vilt rezance. V to testo pomakaj s sladkorjem potresena jabolka, jih v maslu lepo ritмено ocvri, s sladkorjem potresi in daj na mizo.

Kuhani jabolčni štruklji. Napravi vlečeno testo iz pol litra moke, osminko litra mlačne vode, soli, drobnega jajca in za oreh masti ali žlice olja. Testo dobro ugneti, napravi hlebček, ga položi na z moko potreseno desko in pokrij s segreto skledo, da se nekoliko spočije. Nato napravi ta-le nadev: zmešaj v skledi 4 žlice kisle smetane ali dve žlici masti in 1 jajce. S tem nadevom namaži razvlečeno testo, ga potresi s pestjo krušnih drobtin in pestjo pšeničnega zdroba, s 5 olupljenimi in skrhljanimi jabolki, s pestjo sladkornja, pestjo rozin in z nekoliko cimeta. Testo zvij, ga zavij v namočen in ožet prtič ter poveži z nitjo. Tako pripravljene štruklje kuhaj v prostorni posodi v osoljeni vodi pol ure. Kuhane zreži na dva prsta široke koše, ki jih polgaj na krožnik in zabeli z dvema žlicama masla, v katerem si zarumenila žlico krušnih drobtin. Potresi štruklje z žlico sladkornja in postavi na mizo.

Janeževi hlebčki. Mešaj četri ure 4 jajca in 21 dkg sladkornja; nato primešaj malo stolčnega janeža in 18 dkg moke. Naredi na pločevini namazani s presnim maslom, male kupčke, položi na vsakega pol olupljenega mandeljna ter jih bledorumenno speči.

Rižev praženec. Riž kuhamo na mleku, kateremu smo dodali soli in sladkornja, dokler se ne zgosti. Potem ga damo hladiti. Hladnemu primešamo dva rumenjaka, pest rozin in sneg dvehi beljakov. V pekači segretemo kos presnega masla, stresemo vanjo rižev zmes in postavimo v pečico. Ko je praženec nekoliko opečen, ga raztrgamo z vilicami in še malo zarumenimo.

Praktični nasveti

Lakirane predmete čistiš z mešanico enakih delov lanenega olja, vinskega cveta in terpentina.

Živalske uši uničiš z vodo, v kateri se je kuhaj krompir.

Smrad po znoju odpravimo, ako si vsak večer umivamo noge v vodi, kateri smo prilili nekoliko kisa. Da pa znojenje nog odpraviš ali vsaj zmanjšaš, jih umivaj v vodi, v kateri si prekuhala hrastovo skorjo. Toplo kopol izmenjavaj z mrzlo.

Prhljaj na glavi najlažje odstranimo, če enkrat na teden natremo lasišče z jajčnim rumenjaki. Tako namazano glavo posušimo, nato pa dobro izperemo z mlačno vodo.

Da ne prekipi mleko, namaži notranji rob posode, v kateri mleko kuhaš, z maslom.

Steklo prevrtaš, če namakaš sveder za vrtanje v živem srebru in v mešanici kaire in terpentinovnega olja.

Stedenje mila. Pri pranju se milo v vodi po nepotrebnem rabi na vseh šestih ploskvah, ne samo na oni strani, s katero milo perilo. Zato je priporočljivo, da kos mila na petih straneh ovijemo v stanjol papir. To pri pranju nič ne moti, vendar pa prepreči preveliko uničevanje mila.

Stročje (grah itd.) kuhaj brez soli. Sol dodaj šele potem, ko je že mehko, ker sicer moraš predolgo kuhati.

Če se je mleko prsmidilo, ga prelij v lonec, ki stoji v mrzli vodi. Ko se bo mleko ohladilo, ne bo več smrdelo po prsmidolenem.

Linolej ostane svetel in kot nov, če ga vsake tri tedne umiješ z mešanico iz pol vode in pol mleka.

Dopisi „Edinosti“

Murska Sobota

Blagoslovitev. Tukajšnji evang. senior Kováč je s sodelovanjem prekmurske evang. duhovščine 20. tm. blagoslovil temeljni kamen nove evangelske cerkve, ki se bo zgradila v goricki vasi Selu, znani po svoji starodavni rotundi. Po cerkvenih opravilih se je vršila svečana seja Seiske evang. verske občine ali »gmaine«, ki ji je bilo z javnimi podporami darovi ter laičnim delom omogočeno zidanje nove cerkve. — V Prekmurju bo tako v doglednem času zrastle nova evangelska »gmaine«.

Predstavniki »Prekmurskega tedna« — 22 po številu — so se pretekli dni odzvali povabilu uprave MT ter obiskali in si ogledali razstave »Mariborskega tedna«, ki jim jih je razkazal predsednik Lipold in ravnatelj Loos. Ob koncu so bili v restavraciji g. Klešiča celo pogosteni.

Na soboško gimnazijo so po zadnjem ministrskem odloku bili postavljeni suplenti: M. Dolenc, E. Muser, K. Špur, S. Šijanec ter domačin, akad. slikar K. Jakob. Obenem so bili premeščeni: V Smolej iz tukajšnjega zavoda v Maribor, R. Šubic na v Novo mesto; J. Hudales iz Ljubljane v M. Soboto.

Sprejem. Tukajšnja katoliška duhovščina z dekanom Krancem in župnikom Voikovcem na čelu ter mnogi farani so pred dnevi svečano sprejeli — z latinskimi pozdravnimi besedami — kitajskega škofa Cenga, ki je naslednjega dne v farni cerkvi daroval tudi sv. mašo.

Sokolski nastop murskoboškoškega Sok. društva se bo vršil, ne kot je bilo pomotoma javljeno 10. septembra, temveč 17. septembra t. l.

Rogaška Slatina

Odlikovanje. Glavni odbor društva Rdečega križa v Beogradu je odlikoval gospoda Stjepana Čoha, hotelirja v Rog. Slatini, s srebrno medaljo. Iskreno čestitamo!

Sokolska akademija preteklo soboto je nad vse pričakovano dobro uspeła. Velika zdraviliška dvorana je bila polna gostov in domačinov. Uvodno besedo je govoril starešina dr. Kolterer, govoril je tudi dr. Hugo Werk iz Zagreba. Nato so nastopili vsi oddelki prav posrečeno. Vmes je zapelo nekaj sporedu primernih pesmi pevsko društvo »Sloga«. Akademijo so završili celjski Olimpijci z izbranimi valmi ter celokupno članstvo s skupno.

Cvetlični dan. V nedeljo 27. tm. priredi občinski odbor Rdečega križa v Rog. Slatini cvetlični dan, katerega dohodki so namenjeni za podporo revnim in potrebnim.

Začetek sezone. Te dni končuje letovska sezona, ki je bila tudi letos uspešna. Pred sezono spomladi je precej kvarilo deževje, dočim je bilo poletje vreme letoviščarjem in zdraviliškimi gostom naklonjeno. Seveda tudi domačinom! Od 1. septembra dalje traja sezona, ko imajo bolniki razne popuste in ugodnosti.

Velika Nedelja

Redki so dopisi iz našega kraja, čeprav se pri nas vrste vsemogoče novice, katere bi široko javnost vsekakor zanimale. Čitajte redno naš list »Edinost«, kjer boš našli v kratkih obrisih delo in potek dogodkov iz naše »Prekije«.

Trgovščice. Pred kratkim je priredila gasilska četa tombola, katera je bila dobro obiskana. Ob tej priliki se je tudi blagoslovil nov gasilski dom. Blagoslovitev je opravil domačin gospod Skuhala Alojz, župnik na Hajdini, kateri je v krasnih besedah opisal delo gasilca in njegove vrline. Dom se je zgradil z veliko požrtvovalnostjo tukajšnjih vaščanov. Novemu gasilskemu domovališču je kumoval »amerikanec« g. A. Spolar, kateri se je v vseh pokroviteljskih nalogah odrezal nad vse pohvalno. Po blagoslovitvi je bila tombola z mnogimi lepimi dobitki. Tomboli

je sledila veselica s prosto zabavo pri čemu je naklonilo ugodno vreme najlepši zaključek.

Občina Velika Nedelja nam dobro gospodari; navaja predeč tja, kamor za dosedaj ni vozil noben občinski gospodar. Pota razširja in izravnava ovinke. Pred dnevi se je vršilo popraviljanje občinskih cest. Zelebi bi bilo, da vozimo vsi v približno enakih gramoznicah, ter da se nam predpiše kuluk po višini neposrednih davkov.

Mihovci. Pred dobrimi 14 dnevi je umrl g. M. Kneš, upokojeni žandarmerijski narednik, ki je bil daleč naokrog znan kot vzoren in ugleden čebelar in sadlar. Vsi, ki so ga poznali, posebno okolica veliko-nedeljska, sočustvuje z žalujočo ženo-vdovo in hišo rajnega.

Ormož

Velik tabor v Ormožu. V Ormožu je bil v nedeljo kmetski tabor. Tabor je vodil predsednik Okrajne kmetske zveze g. Skolber Martin. Poslane so bile pozdravne brzojavke predsedniku senata dr. Antonu Korošcu in banu dr. Marku Natiačnu. — Po taboru je bila pa velika tombola, katere gmočin uspeh je bil zelo dober. Tabor je celo posetilo nad tisoč hrvaških kmetov.

Izlet sadijskega in vrtnarskega društva v Ormožu. Podružnica sadijskega in vrtnarskega društva v Ormožu je priredila v nedeljo izlet sadijarjev v ormoško-ljutomerske gorice. Z vlakom so se peljali do Zerovincev, od koder so šli peš skozi Cerovec, kjer so si ogledali rojstno hišo pisatelja Stanka Vraza. Strokovno vodstvo je imel sreski kmetijski referent iz Ptuja.

Pragersko

Na Pragerskem so letos naložili prvi vagon zgodnjih jabolok. Kakor govorijo trgovci, je letos zelo malo zgodnjega sadja, pričakuje pa se večji izvoz poznih jabolok. — Zelo mnogo pa nakladajo krompirja. Dan za dnem vozijo kmetje iz Dravskega polja težko naložene vozove. Krompir ima precej nizko ceno. Kilogram pride na 50 do 60 par.

Trgovina krompirja na Pragerskem. Trgovina krompirja po Pragerskem je zelo razvita. Dnevno se naklada po več vagonov krompirja, katerega trgovci pošiljajo v Dalmacijo. Kot pripovedujejo, se bo kmalu to nehalo, ker deževno vreme, ki je nastopilo zadnje dneve, mnogo škoduje krompirju, ki je še v zemlji. V najkrajšem času bodo začeli nakladati jabolka, ki so to leto zelo lepa. Za jabolki trgovci že vprašujejo.

Premestitev v železniški službi. Iz Pragerskega sta premeščena v Maribor vlakovodji g. Premzl Stefan in Kainč Matevž.

Nova gostilna na Pragerskem. S 3. septembrom bo otvoril gostilno trgovec z deželniimi pridelki g. Napast Peter na Pragerskem.

Osnovno šolo na Pragerskem popravljajo. Po dolgem času se je odobrilo kredit za beljenje in popraviljanje šolskega poslopja. Delo bo kmalu dovršeno in pobeljeno šolsko poslopje bo kot novo, kar bo v okras pragerski vasi.

Uspela tombola Selekcijskega društva za slovensko belo govedo v Slovenski Bistrici. V nedeljo popoldaj je imelo Selekcijsko društvo za slovensko belo govedo v Slovenski Bistrici svojo veliko dobrodelno tombolo, katera je zelo lepo uspeła. Klub vremenju, ki društvu ni bilo naklonjeno, je bil obisk še dokaj dober. Tombola je društvo gmotno zelo dobro podprla.

Na dražbi je bila prodana stavba posestnika g. Mule Alojza na Pragerskem, kjer je imelo Sokolsko društvo Pragersko svojo dvorano. Stavbo je kupil g. Ivan Koren na Pragerskem.

Obratki hmelja na Pragerskem. Peron pragerske postaje je dan za dnem poln žen in deklet, ki z veseljem srecem gredo v Savinjsko dolino na trgatve hmelja. Ako pogledamo od

daleč na peron, se nam dozdeva, da je vsa postaja odeta v »bele rute« ki pokrivajo glave veselim obiralke. Mnogo je med njimi otrok, ki si hočejo z obiranjem hmelja zaslužiti najpotrebnejše za pričetek šolskega leta, ki se naglo bliža. Obiralke so zelo dobre volje, saj je hmelj letos v Savinjski dolini zelo lep in upajo na dober zaslužek. Malo jih moti slabo deževno vreme.

Šmarje pri Jelšah

V nedeljo je bil v Šmarju pri Jelšah mladinski tabor pod pokroviteljstvom ministra dr. Miha Kreka. Mladinskega tabora se je udeležila velika množica ljudi iz vsega okraja. Govorili so župan g. Turk in narodni poslanec g. Ogrizek Anton. Popoldne je bil telovadni nastop. Tabor sta počastila z obiskom tudi pokrovitelji dr. Miha Krek in kmetijski minister g. inženir Beslič. Oba ministra sta bila tam do konca nastopa, nakar sta se poslovila.

Sv. Ana v Slov. gor.

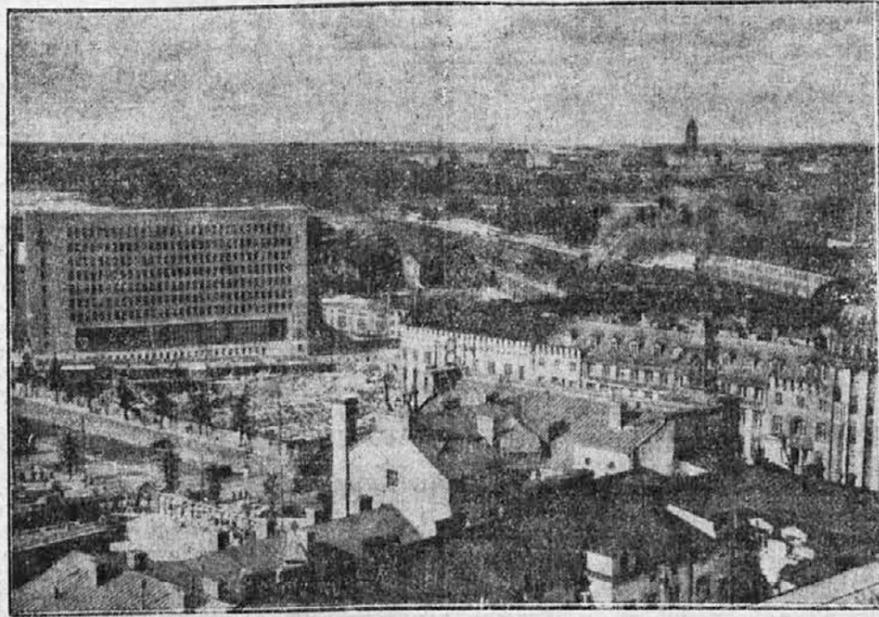
Gradbena dela na cesti Zice—Sv. Ana v zastoju. Lansko jesen in letošnje spomlad so se z živahnostjo gibala gradbena dela na cesti Zice—Sv. Ana, ki je v gradnji že od l. 1933. Prebivalstvo, ki je zainteresirano na omenjeni zvezi, je z veseljem pričakovalo, da bodo dela letošnje leto že končana in cesta izročena prometu. Pred mesecem pa so nenadoma dela zašla radi pomanjkanja sredstev. S tem so postali prizadeti delavci, ki so zopet brez potrebnega zaslužka. Ker je dokončna zgradba ceste velikega gospodarskega in kulturnega pomena za našo mejo, je nujno potrebno, da merodajni poskrbe za potreben kredit, s katerim bi se omogočila dokončna dograditev prepotrebne ceste.

Goriški pevci. Po naših goricah so se že zopet oglasili vsakoletni jesenski pevci, klopci. Jesenska narava je legla po položnih gričih in brdih in razkriva se notranji čar romantične pokrajine. Grozdje se ugodno razvija in kaže na obilno trgatve.

nega letalskega osebja in pa dostop do dovoljnih zalog gasolina za pogon.

Nove vrste letala, če se obnesejo kot predvidevano, bodo seveda tudi zelo pospešila razvoj trgovskega in sploh civilnega letalstva. Mogoče ni več daleč čas, ko bodo letala nekaj tako vsakdanjega

kot so danes avtomobili. Na vsak način je želeli, da bi se mednarodna situacija razvila tako, da bi nova letala ne prišla v poštev za vojna razdejavanja, ampak za trgovski in luksuzni promet civilnega prebivalstva.

Helsinki — mesto XII. olimpijade

Zanimivo štivo

Novi vrste letala

V krizi preteklega septembra, ko je pretela splošna vojna, je baje imelo nemško letalstvo glavno besedo. Nemčija je imela takrat največje število vojnih letal in tega sta se najbolj bali Anglija in Francija, ker sta bili v tem oziru nepripraveno slabše pripravljene ter sta vsled tega dali Hitlerju prosto roko v Češko-slovaški. Nemčija je te vrste orožja gradila več let z veliko naglico, medtem, ko so druge države zaostajale. Letal pa se do današnjih časov še ni moglo graditi na hitro roko. Gradnja letal je počasno delo, zahtevajoče mnogo delavcev in mnogo delovnih ur.

Z ozirom na pospešitev gradnje letal je Amerika zadnje čase storila velik korak naprej. Polkovnik V. E. Clark, ki je že nekaj desetletij eden prvih ameriških strokovnjakov za gradnjo letal, je začel letala graditi iz plastike, to je iz neke gnetljive zmesi. Sestava te zmesi je tajnost, vendar se sodi, da sestoji iz drobnih delov lesa, morda tudi iz bombaža in nekake smole. Za enkrat se iz te zmesi izdelujejo le trupi letal, pozneje pa se bodo izdelovala tudi krila in propelerji. Poročna se, da je ta zmes desetkrat močnejša kot nerjaveče jeklo in tri in polkrat močnejša kot aluminijeva zmes. Surovi material za to plastiko je mogoče dobiti

skoro povsod in je zelo poceni. Poskusno letalo, katerega trup je izdelan iz te novovrstne plastike, se je tekom poletov, ki so v najrazličnejših vremenskih prilikah trajali nad 1600 ur, baje sijajno obneslo.

Velike važnosti je, da je novi gradbeni material izredno močan in poceni, še bolj važno pa je, da je gradnja letal iz tega materiala hitra. Trup novega letala je sestavljen iz dveh polovic, ki sta izdelana v modelih. Ti deli so tako rekoč vliiti in natančno odgovarjajo modelom. Domneva se, da bo iz novega materiala, ki se imenuje duramold, mogoče v doglednem času izdelovati letala s tako brzino kot se dandanes izdelujejo avtomobili.

Ako se nov način gradnje letal obnese tako kot izumitelji pričakujejo, bo vojna nevarnost znatno zmanjšana. Nemčija in Italija se danes najbolj zanašata na svojo veliko letalsko oborožitev. Te vrste oborožitev sta sistematsko gojili več let in sta za njo potrošili ogromne vsote denarja. Male države si kaj takega niso mogli privoščiti. V bodoče bo lahko primeroma mala država zgradila skoro neomejeno število vojnih letal. Material za gradnjo bo poceni ter skoro povsod na razpolago in gradnja se bo lahko vršila z veliko brzino. Z drugimi besedami povedano, letala bodo neprimerno cenejša kot so sedaj, pri tem pa jih bo mogoče izdelati veliko število v kratkem času. Prednosti v zračni obrambi ne bodo imele države z velikim številom letal, ampak tiste, ki bodo imele več in bolj izvežba-

Bogat ribji lov na Norveškem — Ujeli so 100 „valov“

Francoska letala nad Londonom

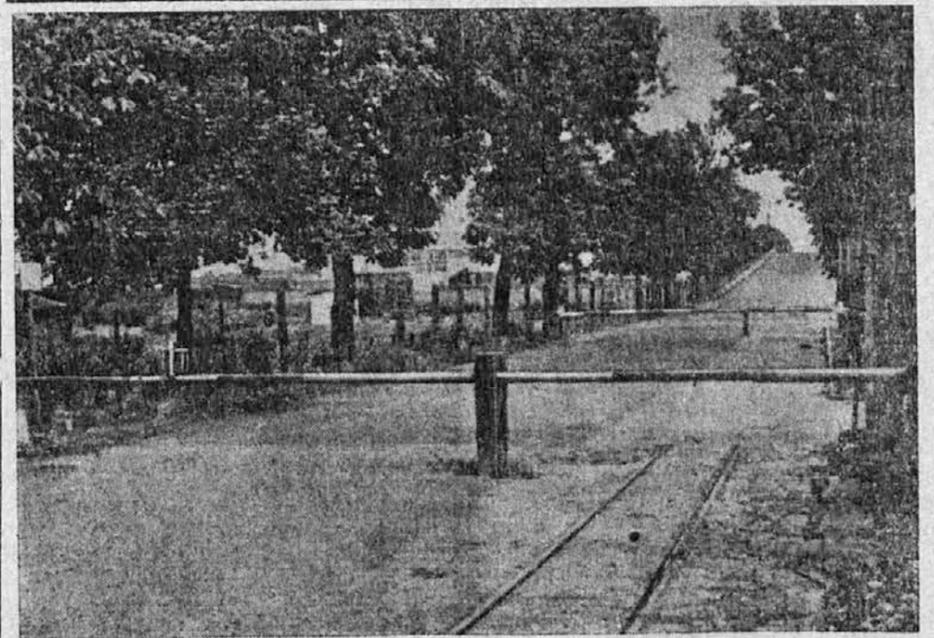

Kako živi najmanjša država v Evropi? Ustava in uprava kneževine Monaco

Kneževina Monaco, ki leži na meji med Francijo in Italijo ob Sredozemskem morju in slovi radi svojih znanih mednarodnih igralnic v Monte Carlu, se razširja preko »ogromnega« ozemlja 1,5 kv. km. in šteje celih 25.000 prebivalcev. Do leta 1911 je bila to absolutna dedna monarhija. Danes je pod varstvom Francije. Leta 1911 je dobila monarhija novo ustavo, po kateri upravlja to državo narodni svet, ki sestoji iz 21 članov, ki jih vsaka štiri leta na novo volijo. Predsednik vlade je vedno od kneza določani državni minister, kateremu pomaga državni svet. Glavni dohodki te države niso kakor v drugih državah davki državljanov, ampak dohodki, ki se zbirajo v državno blagajno radi izgub mednarodne

publike v igralnicah Monte Carla.

V tej državi sodijo po francoskem pravu, kakor so pod francosko upravo tudi carina, pošta in telegraf, čeprav ima Monaco lasten denar in lastne znamke. Monaco pa ima tudi najvažnejšo oznako samostojne države, namreč svojo vojsko, ki šteje celih 80 mož. Teh 80 mož je odgovornih tudi za javno varnost državljanov in gostov. Glavna pridobitna panoga monacoškega prebivalstva so tujci, ki jih po vseh pravilih mednarodnega turizma dobro obirajo. Monaco pa je tudi sedež samostojne škofije. Prosveta, to je šolstvo je pod vodstvom duhovščine. K prosveti spada še 1887. po knezu Albertu I. ustanovljeni oceanografski muzej, ki je poleg igralnic največja znamenitost te od ljudske neumnosti živeče države.

Poljsko-nemška meja je zaprta . . .

Trgovina z nogometaši

Nek brazilski nogometni klub je pred nedavnim kupil od nekega italijanskega kluba znanega nogometnega prvaka urugvajca Figliola. Ker pa Brazilija nima mnogo denarja, so se zedinili na kaj čudno valuto, namreč na kavo. Brazilci so plačali Italijanom 416 vreč kave in sedaj je znameniti Figliol njihov. Italijani pa lahko sedaj za dober čas zadostijo svoji zahtevi po dobri brazilski kavi, ki je v Italiji danes že precej redkost.

Razmerje sil na svetu

Časopisi so prinesli zadnje dni nekaj zanimivih statistik o razmerju sil v svetu. Po teh statistikah poseduje oziroma kontrolira sama Anglija 25% vse zemlje, Francija in sovjetska Rusija 50%, če pa prištejemo k tem trem velesilam še Združene države ameriške, dobimo že 75%.

Te štiri države, Anglija, Francija, Rusija in Združene države kontrolirajo tri četrtine zemlje in imajo 85% vseh surovin v svojih rokah.

10 milijonov pod orožjem

V napetem mednarodnem položaju so se pojavile v svetovnem tisku podatki o tem, koliko ljudi ima katera država pod orožjem. Anglija ima danes 1 milijon mož mornarice oziroma zračne sile vpoklicanih. Francoska vojska šteje danes 1.250.000, Poljska 1 milijon, Romunija 900.000, Turčija pa 300.000. Nemčija jih ima 1.750.000, Italija pa 1.200.000. O manjših državah pa manjkajo točnejši podatki.

ŠIRITE „EDINOST“

Kis za vlaganje

Izdelovanje likerjev, desertnih vin in sirupov ter žganjarna

MARIBOR - Gosposka ulica 9 - - Telefon 25-80**Jakob Perhavec****Spirit za vlaganje**

Vedno v zalogi: Rum, konjak, slivovka itd.

NA DEBELO!

NA DROBNO!

MARIBORSKA TISKARNA D. D.**VODILNO TISKARSKO PODJETJE SEVERNE SLOVENIJE
POSTREŽEMO HITRO, DOBRO IN PO NIZKIH CENAH
TELEFON 25-67, 25-68, 25-69****MARIBOR**
KOPALIŠKA ULICA 6

TISKARNA

LITOGRAFIJA

OFFSETTISK

KAMNOTISK

BAKROTISK

ANILINSKI TISK

KNJIGOVEZNICA

KARTONAŽA

PLAKATIRANJE

Svečana proslava 25-letnice srbske zmage nad Avstriji

Konec preteklega tedna je bila po vsej državi v znamenju obletnice velike zmage, ki jo je srbska vojska koj v začetku svetovne vojne izvojevala nad mnogo močnejšo in izvrstno oboroženo avstrijsko armado. Glavna proslava je bila v soboto na vrhu gričevja Cera v zapadni Srbiji, nad vasjo Tekeris, pri veličastnem spomeniku padlim junakom. Začela se je svečanost v bližnjem Šabcu, kjer se je pred četrstoletjem začela bitka, ki se je potem stopnjevala in dosegla svoj vrhunec v Ceru. Okrog spomenika vrh gričevja se je zbralo gotovo nad 30.000 ljudi iz vseh delov Srbije, pa tudi iz drugih delov države. Navzoči so bili najvišji predstavniki države in vojska, več ministrov s predsednikom vlade Cvetkovičem na čelu, generaliteta, odposlanstva polkov itd. Iz Oplenca so prinesli v svečanem sprevedu stare polkovne zastave, vse preluknjane od krogel in razcefrane, pod katerimi je srbska vojska izvojevala sijajno zmago. Cerkvene obrede je opravil patriarh Gavriilo ob asistenci visoke pravoslavne duhovščine. Med drugim je povzel tudi ministrski predsednik Cvetković besedo, ki je poveljeval cerške junake in zaključil svoj govor z besedami, da pomenja cerška zmaga začetek svobodne Jugoslavije.

Ko je zadnje dni julija 1914. Avstrija napovedala Srbiji vojno, je že par dni za tem vdrla iz Bosne preko Drine v zapadno Srbijo z namenom, z naglim sunkom streliti srbski odpor, ki je bil posebno ljut okoli Beograda in uničiti Srbijo, ki je bila na poti njeni imperialistični ekspanziji do

Soluna. Na Dunaju so mislili, da bodo v nekaj tednih spravili malo Srbijo, ki se je komaj vrnila iz treh balkanskih vojn domov in je bila zelo utrujena, na kolena. Pa so se strašno zmotili. Srbi so se dejali glavnega avstro-ogrškega sunka iz severa preko Donave in Save, pa je prišel nepričakovano iz zapada. Vojvoda Putnik — takratni regent in kasnejši kralj Aleksander — je naglo zbral vse svoje čete, tri zборе, na črti od Šabca preko Cera do Drine in jih vrzel proti sovražniku. Dne 16. avgusta 1916. se je vnela strašna bitka, ki je trajala štiri dni, do 19. avgusta. Genialnemu vojskovodji se je posrečilo, svoje čete, daši so bile neprimerno šibkejše in slabše oborožene kot avstrijske, tako grupirati, da je prišel na planoti Ceru nasprotnika, ki mu je poveljeval general Potiorek, z dveh strani in ga naravnost zmel. V divjem begu je drvela avstrijska vojska proti Drini in čez njo, za njimi pa Srbi, ki so zadali nasprotniku še na begu strašne izgube. Avstrijci so imeli takrat mnogo nad 30.000 mrtvih, in so izgubili veliko vojnega materiala. Tudi Srbi so imeli velike izgube, okrog 15.000. Avstrija je potrebovala precej časa, da je zopet zbrala in pognala nove moči, skupaj z nemškimi in vrgla še številnejše armade proti Srbiji.

Zmaga na Ceru je bila sploh prva zmaga v svetovni vojni in izvojevana v prvih 14 dneh po otvoritvi sovražnosti. Udarce na Ceru Avstro-Ogrska dolgo ni mogla preboleti. Najbolj jo je skelelo dejstvo, da ji je prizadejala usodni udarec vprav mala Srbija.

Mali oglasi

beseda 0-55 din,
dopisovanje po
1-50 din; inse-
ratni davek do
40 besed 1- din,
nad 40 besed
2- din. Za širi-
rana pisma se
plača 10- din.
Za odgovor
je priložiti 3-
din v znamkah

Oglasi v „Edinosti“ posredujejo med mestom in deželo

nekaj jezikovnih sorodnikov. V Evropo so prišli sorazmerno pozno in po različnih potih. Najprej seveda na Balkan, ki jim je bil najbližji. V Nemčiji jih zasledimo prvič v letu 1417, v Angliji 1430, na Škotskem šele 1493.

Tudi danes jih je še vedno največ na Balkanu, posebno na Madžarskem in v Romuniji, kjer jih štejejo do 300.000. V Franciji in Nemčiji jih je komaj 2.000. O celotnem številu cigánov so si podatki kaj različni. Gotovo je, da jih je več kakor en milijon in da njihovo število ne presega pet milijonov.

Poslanci vsemirja

V vsaki jasni noči lahko vidimo, da se tu ali tam »zvezda utrne.« Vsak tak zvezdni utrinek je meteor. Znanstveniki sodijo, da pade vsako leto na zemljo milijon meteorjev. Ti meteorji so drobci razdrobljenih svetov ali kometov, ki krožijo v vesoljstvu, pa iz enega ali drugega vzroka pridejo v privlačno silo zemlje, ki jih potegne nase. Leteči s silno hitrostjo se vsled drgnjenja z zrakom razbelijo in zagorijo. Večinoma so tako majhni, da jih vročina uniči, predno dosežejo zemljo.

Večji meteorji pa dosežejo zemljo in se včasih precej globoko zarijejo vanjo. Na zemljo padli meteorji dobi ime meteorit in takih najdemo dosti po naših muzejih.

Zanimivo je, da ti meteoriti ne vsebujejo nikake snovi, ki bi je ne poznali na naši zemlji. Po večini vsebujejo kamen, železo in nikel.

Največji meteorit so pred časom izkopal iz zemlje pri mestu Bacubirito v Mehiku; sestoji iz železa, in tehta okrog 50 ton. V zapadni Arizoni je najti globoko in 1 km široko vdrtino, o kateri sodijo znanstveniki, da jo je povzročil ogromni meteor v davnih časih. Pri Podkamenaji v Sibiriji je leta 1908 treščil na zemljo ogromen meteor ali morda mali komet. K sreči si je izbral neobljuden kraj v močvirnih gozdovih. Tam je izkopal več km široko jamo, ubil več tisoč severnih jelenov in druge divjačine, zajezil eno reko in ožgal drevje 100 km naokrog.

Dvoboj z maslom

V Buenos Airesu, Argentina, sta si bila Juan Mendez in Alberto Churba napovedala dvoboj. Dvobojevala pa se nista po starem načinu z bridkimi pištolami, ampak z maslom. V zaprti sobi sta se obmetavala s komadi masla toliko časa, da je moral eden odnehati, ker je imel z maslom zakidane oči in ni več videl nasprotnika. Ta zgodba, ki je res šla kot po maslu, dokazuje, da je Amerika dežela, kjer se poleg medu in mleka cedi tudi maslo.

Na Škotskem je prišlo pri mestecu Ayrshire do strašne železniške nesreče, ki je zahtevala štiri mrtve in 20 ranjenih. Vlak, ki je iztrčil, je prevažal vesele izletnike.

Človek je večni popotnik

V Ameriki, kjer imajo kljub političnim borbam za ali proti nevtralnemu za konu mnogo časa, so se spravili na silno pomemben študij. Hoteli so izračunati, koliko neki prehodi človek, ki doživi 70 let v svojem življenju. Seveda gre za povprečnega človeka, ki se v šolo ne vozi z avtomobilom in ki mora tudi po stopnicah peš ne pa z liftom. Izračunali so, da znaša človekova pot skozi življenje nič manj kakor 100.000 km, ali dva in pol krat toliko kakor meri naša ljuba zemljica okoli ekvatorja. Kdor je še mlad in poudjen, se torej lahko kar odpravi na

pot peš okoli sveta tam, kjer je najdaljša pot. Seveda pa mora znati hoditi po morju kakor sv. Peter.

Nekaj o ciganih

O domovini cigánov je nešteto pravljic. Najbolj znana je pač tista, da so doma iz Egipta in da so njihove blodnje po svetu le kazen za njihovo staro prešernost, ko niso hoteli dati Mariji in Jožefu na begu pred Herodežem prenočišča. Kakor je ta legenda lepa, so se v novejšem času le naši nekateri učenjaki, ki sodijo, da nima resnične podlage. Jezikoslovci, ki so študirali njihov jezik, so dognali, da so prišli iz severne Indije, kjer imajo še danes

Avstralska filmska igralka Mary Maguire se radi zlomljene noge ni dala zadržati od poroke s kapitanom Gordonom Canningom. Odnegli so jo v nosilnici pred oltar.